

BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ
A UNIVERSITĂȚII DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI

ANUL 2018 -
ANUL
ȘTEFAN CEL MARE
ȘI SFÂNT
DOMNITOR AL MOLDOVEI
(12 APRILIE 1457 - 2 IULIE 1504)

*„ȘTEFAN VODĂ, DOMN CEL MARE, SEAMĂN PE LYME NY ARE,
DECÂT NYMAI MÂNDRYL SOARE.”*

560 DE ANI
DE LA URCAREA
PE TRONUL MOLDOVEI
SI 25 DE ANI DE LA CANONIZAREA
MARELUI DOMNITOR
DE CĂTRE BISERICA
ORTODOXĂ ROMÂNĂ.

FOST-AU ACEST ȘTEFAN VODĂ UN OM NU MARE LA STAT. ERA OM ÎNTREG LA FIRE, NELENES ȘI LUCRUL SĂU ȘTIA S-L ACOPERI, ȘI UNDE NU TE GÂNDEAI, ACOLO ÎL AFLAI. LA LUCRU DE RĂZBOAIE MEȘTER, RAR RĂZBOI DE NU BIRUIA, ȘI UNDE-L BIRUIAU ALȚII, NU PIERDEA NĂDEJDEA, CĂ ȘTIINDU-SE CĂZUT JOS, SE RIDICA DEASUPRA BIRUITORILOR.”

(GRIGORE VRECHE, CRONICAR DIN MOLDOVA)

VIAȚA LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT

Ștefan al III-lea, supranumit Ștefan cel Mare (n. 1433, Borzești - d. 2 iulie 1504, Suceava), fiul lui Bogdan al II-lea, a fost domn al Moldovei între anii 1457 și 1504. A domnit aproape 50 de ani, durată care nu a mai fost egalată în istoria Moldovei. În timpul său, țara a dus multe lupte pentru independență împotriva mai multor vecini, cum ar fi Imperiul Otoman, Regatul Poloniei și Regatul Ungariei. Mai multe dintre bisericile și mănăstirile construite în timpul domniei sale sunt astăzi pe lista locurilor din patrimoniul mondial.

Calitățile umane, cele de om politic, de strateg și de diplomat, acțiunile sale fără precedent pentru apărarea integrității țării, inițiativele pentru dezvoltarea culturii au determinat admirația unor iluștri contemporani, iar, grație tradiției populare, a fost transformat într-un erou legendar.

Ștefan cel Mare către moldoveni

- *Zimbrii mei, vă spun așa:
Că Moldova nu-i a mea.*
- *Știm, Mărite, asta-i bre,
Nici a noastră nu mai e...*

Mircea Constanda

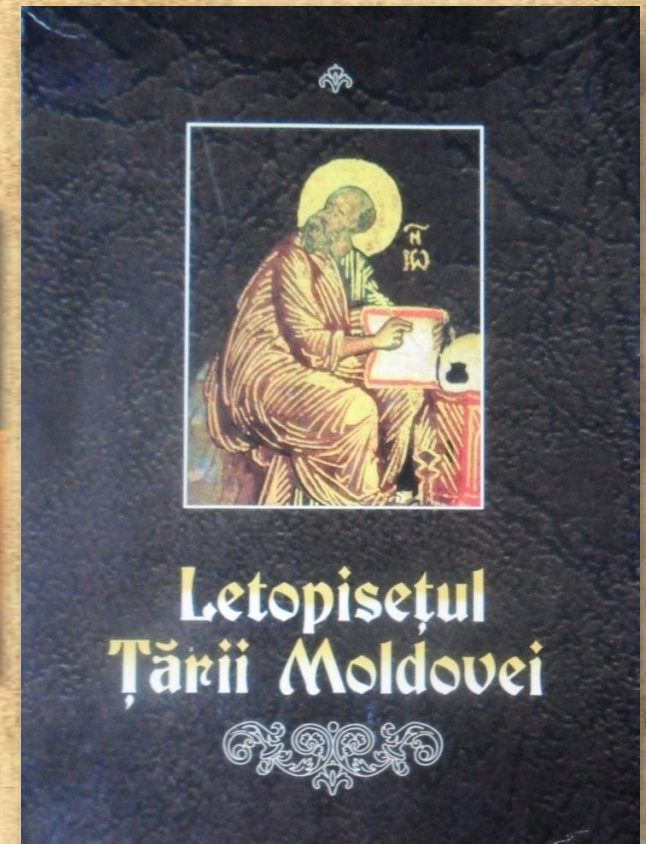
Rugăciunea întâi

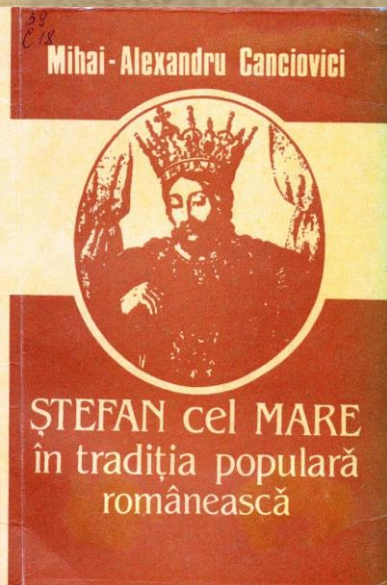
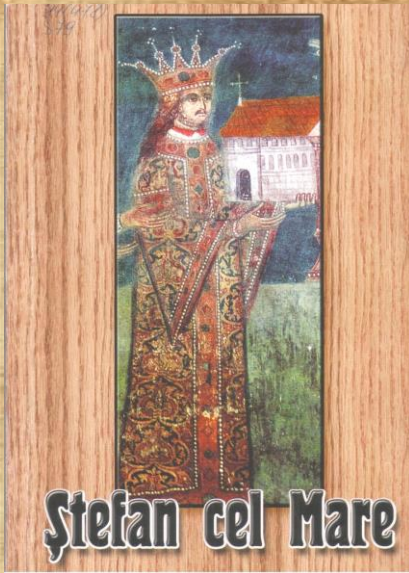
Sfinte părinte Ștefane, al nostru apărător și grabnic folositor, pleacă-te spre rugăciunea ce o înălțăm către tine, noi, nevrednicii tăi fii. Cunoaștem îndrăznirea pe care ai dobândit-o prin multe osteneli către Bunul Dumnezeu, și precum Acesta ți-a ascultat rugăciunile, așa auzi-ne și pe noi în această zi când chemăm numele tău.

Dă Bisericii pacea ce o ai râvnit, întărește credința slăbită de ispitele acestui veac, surpă eresurile, iar nouă tuturor luminează-ne calea mântuirii, ca împreună cu tine în lăcașurile cele cerești să ne bucurăm de a pururi în veci. Amin.

ÎNSEMNELE DOMNIEI

COROANA REGALĂ, adică domnească, a suveranilor moldoveni, de pildă a lui Ștefan cel Mare, cum o vedem în miniatura Evangheliarului de la Humor, are cinci vârfuri, pietrele scumpe ce împodobesc coroana lui Ștefan cel Mare - așa cum o vedem în portretele de la bisericile Pătrăuți și Sf. Ilie și de la mănăstirile Voroneț și Dobrovăț, denotă faptul că purtătorul ei este un suveran de talie europeană, cu nimic mai prejos decât alți regi sau țari.

Buzduganul (măciucă cu capul îmbrăcat în argint și bătut cu nestemate), alături de spadă, reprezenta, de asemenea, unul din însemnele domnitorului.

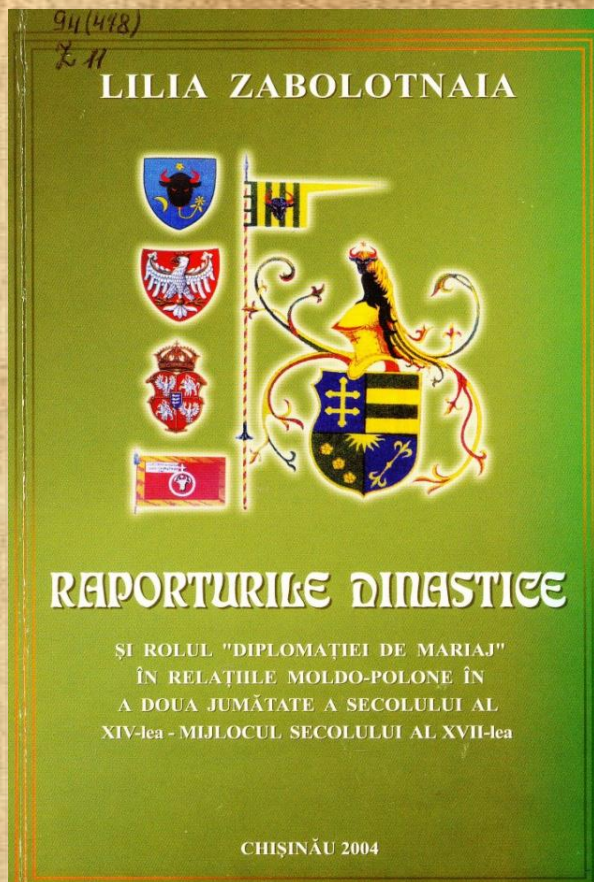
Spada, de asemenea, era un însemn al autorității suverane, dar și un element al ceremonialului de curte.

Steagul

Simbolurile național-statale: steagul, gherbul, pecetea de stat constituie mărturii istorice documentare de mare valoare, ce ne îngăduie să urmărim calea de înaintare în istorie și de afirmare în contextul relațiilor internaționale a Statului Moldovenesc.

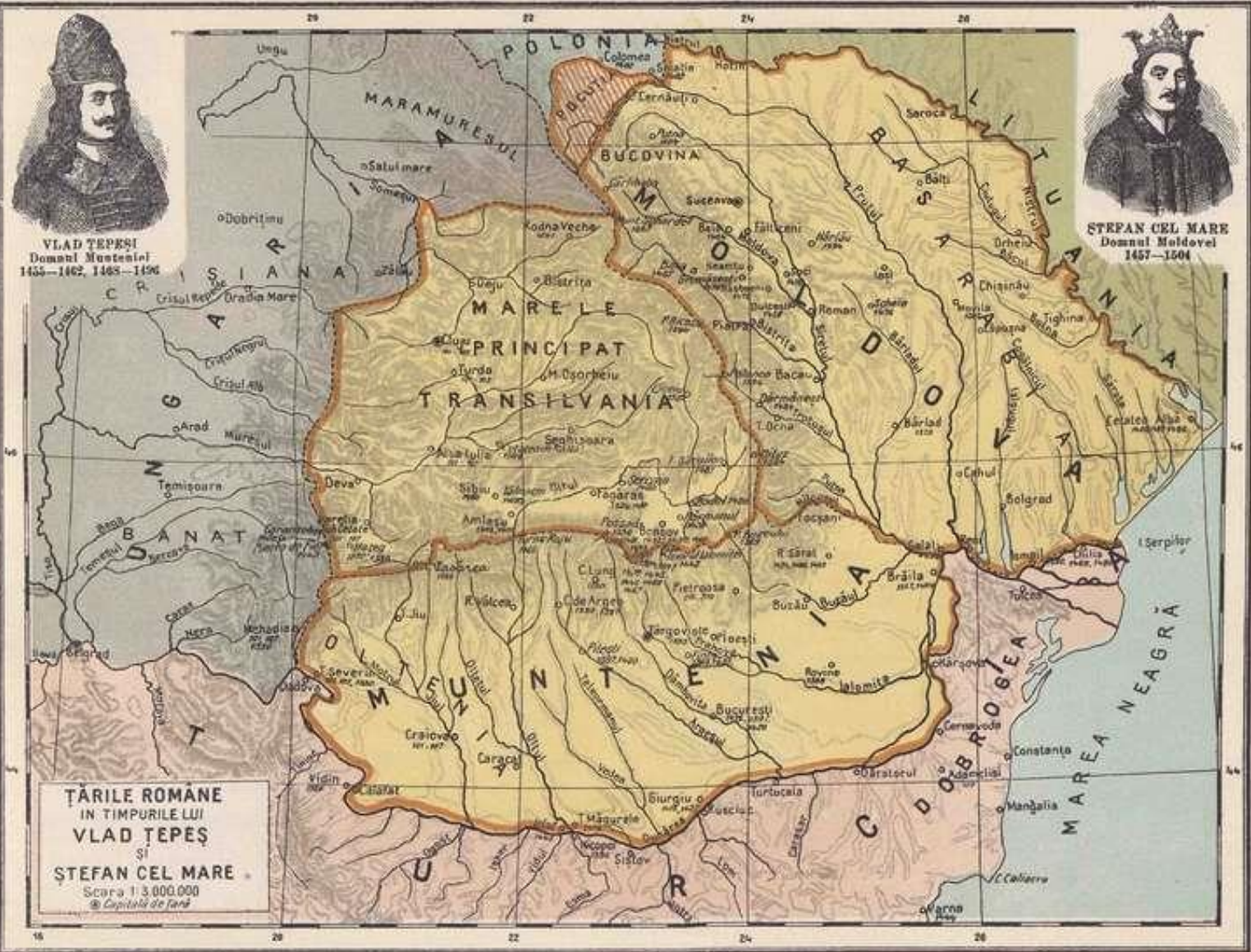

Stema familiei lui Ștefan cel Mare, 1502

http://www.istoria.md/articol/domn_al_Moldovei

<http://m.moldovenii.md/md/section/278>

Mormântul lui Ștefan cel Mare,
Mănăstirea Putna, Suceava,
România

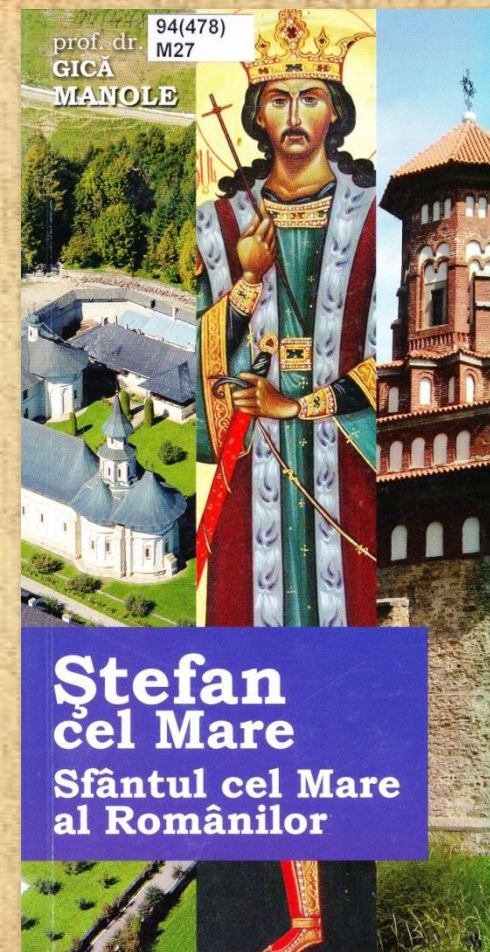
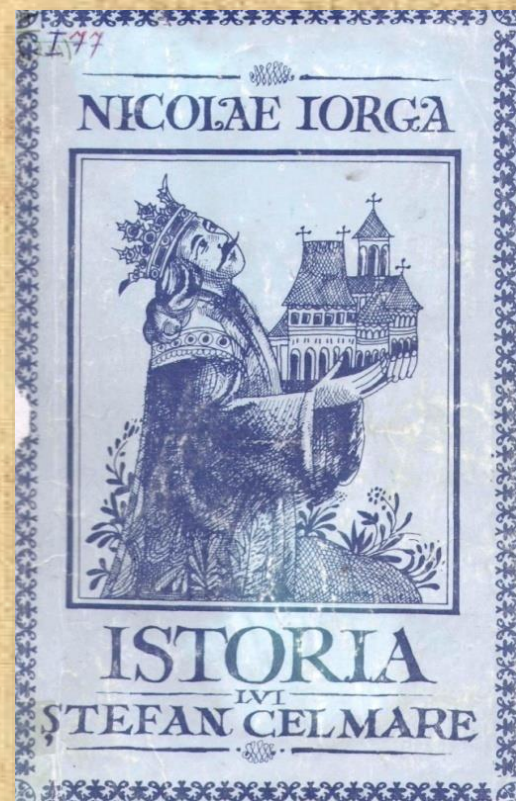
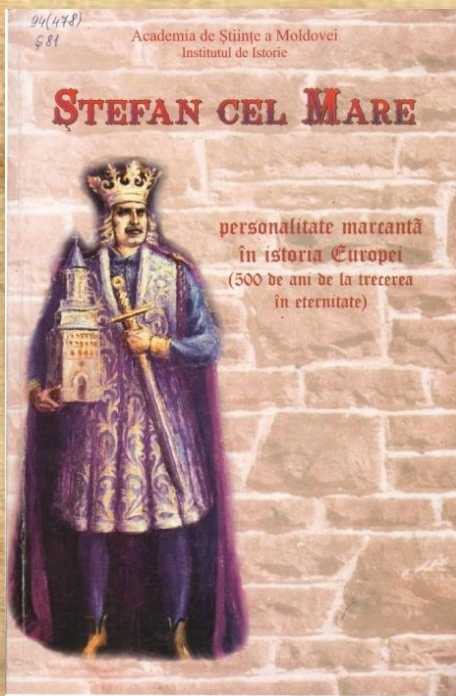
VLAD TEPEȘI
Domnul Munteniei
1443-1462, 1483-1496

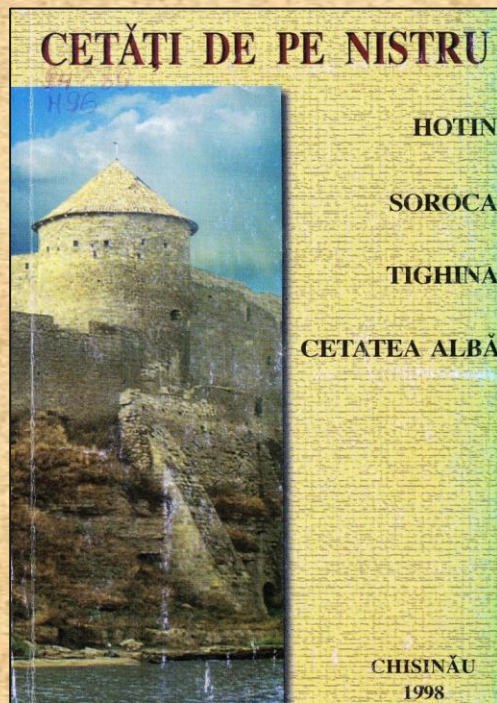
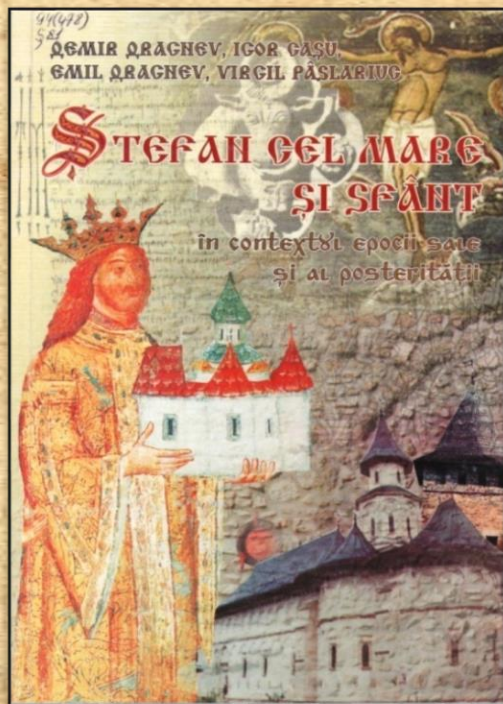
ȘTEFAN CEL MARE
Domnul Moldovei
1457-1504

**ȚĂRILE ROMÂNE
ÎN TIMPURILE LUI
VLAD TEPEȘ
ȘI
ȘTEFAN CEL MARE**
Scara 1:3.000.000
© Capitală de țară

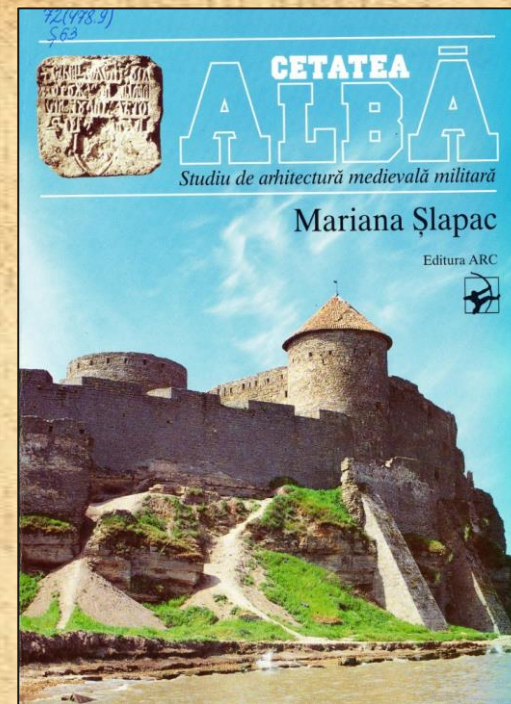
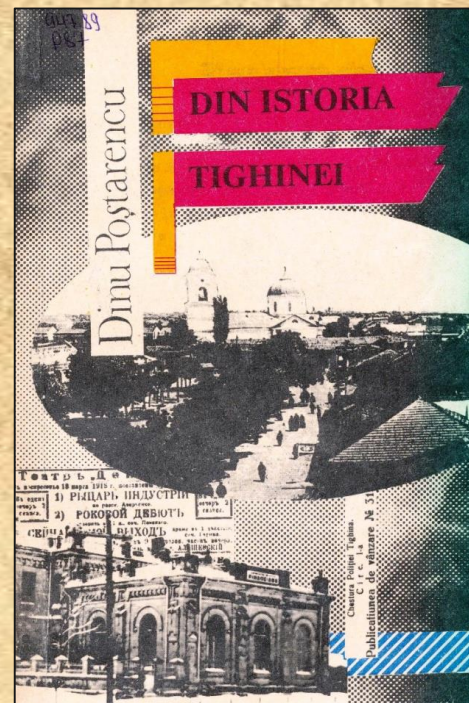
ȘTEFAN CEL MARE – CTITOR DE LĂCAȘURI SFINTE

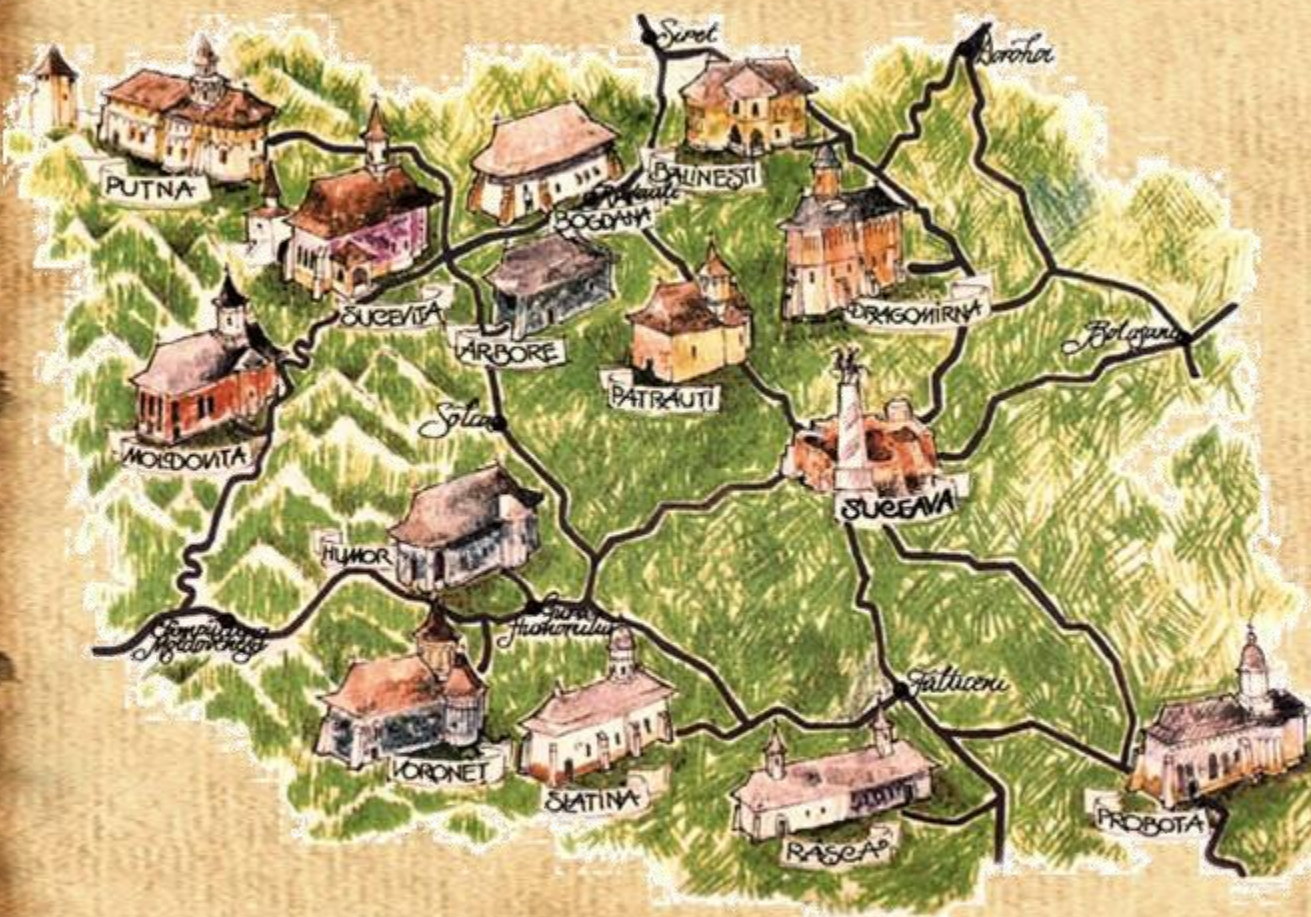
*Destinul crud lovi sinistru:
Cetățile, al țării scut,
Ce le-ai durat cândva la Nistru
Azi le cinstim, dar de la Prut!*

Cornelius Enescu

CEI 47 DE ANI DE DOMNIE A
LVI ȘTEFAN CEL MARE
ÎNSEAMNĂ PENTRU
MOLDOVA O PERIOADĂ DE
DEZVOLTARE ECONOMICĂ ȘI
DE ÎNFLORIRE CULTURALĂ.
ÎN URMA CĂȘTIGĂRII UNEI
BĂTĂLII, ȘTEFAN ÎNĂLȚĂ
CĂTĂ O BISERICĂ ȘI O CĂTĂ
O MĂNĂSTIRE PE CARE LE
ÎNȚESTRĂ CU PICTURI ȘI
OBIECTE DE MARE
VALOARE.

MĂNĂSTIREA PUTNA

*La Putna-n zi de sărbătoare,
S-au adunat, precum e datu:
Pe calul său, Ștefan cel Mare,
Pe iapa sa, Ștefan Băiatu.*

<http://autori.citatepedia.ro/de.php?a=%AAtefan+B%Eziatu>

MĂNĂSTIREA VORONEȚ

*Cărămizi la teminare
Stau în vrac, lângă clădire,
De-ar trăi Ștefan cel Mare
Ar avea de-o mănăstire.*

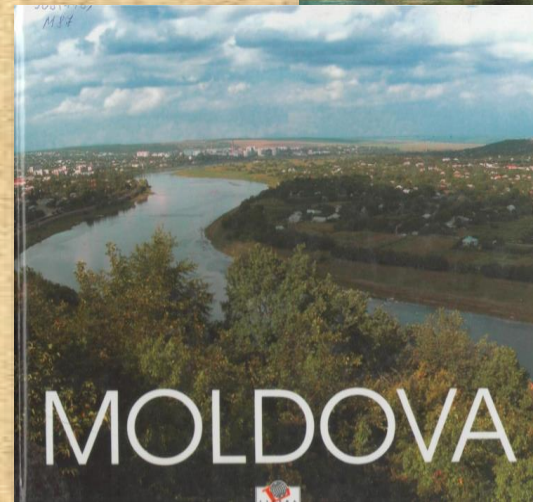
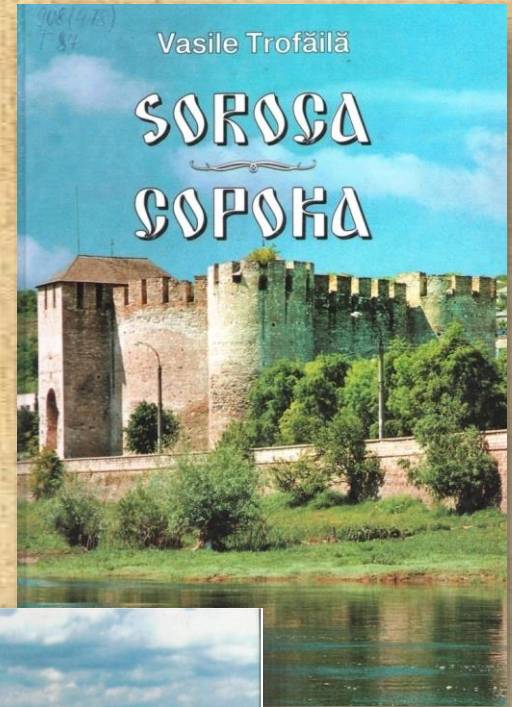
Ștefan Marinescu

<http://www.citatepedia.ro/index.php?id=71039>

CETATEA DE SCAUN A SUCEVEI

CETATEA SOROCII

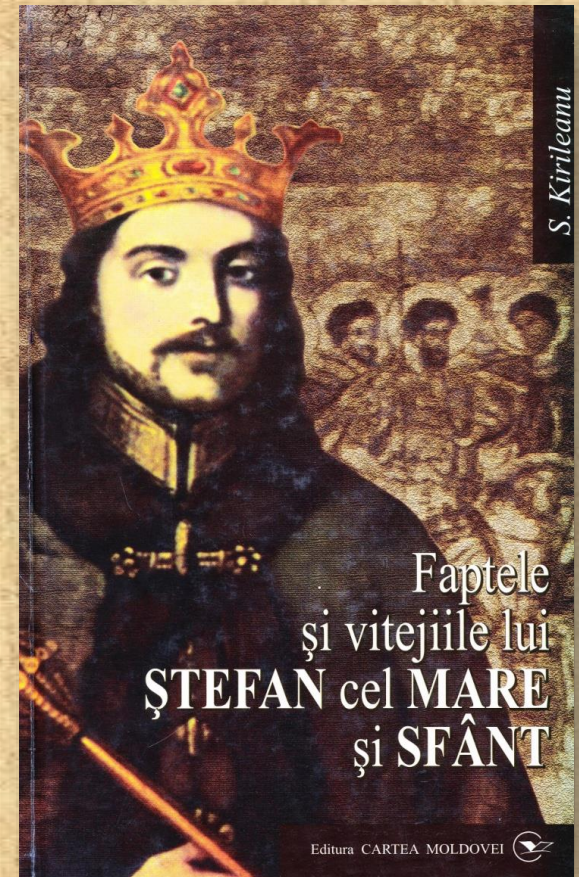
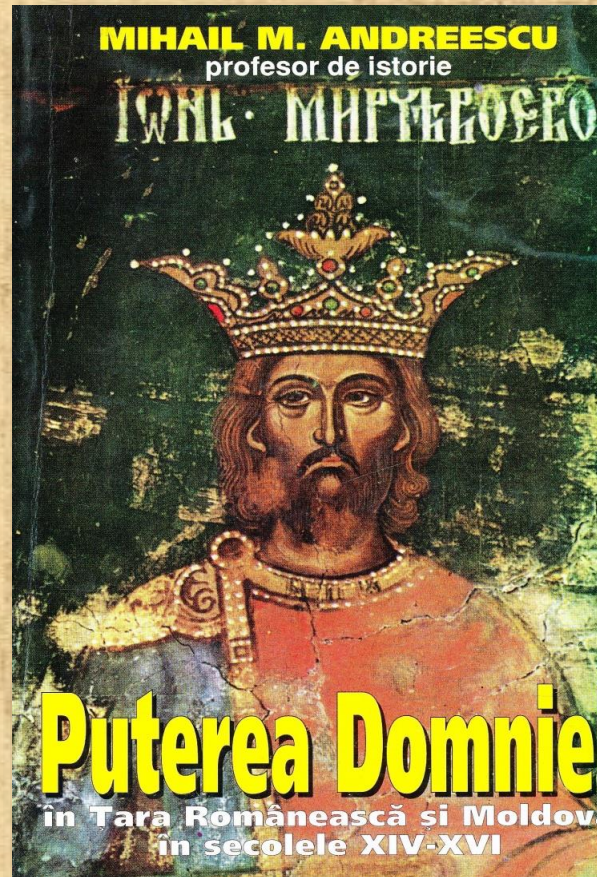
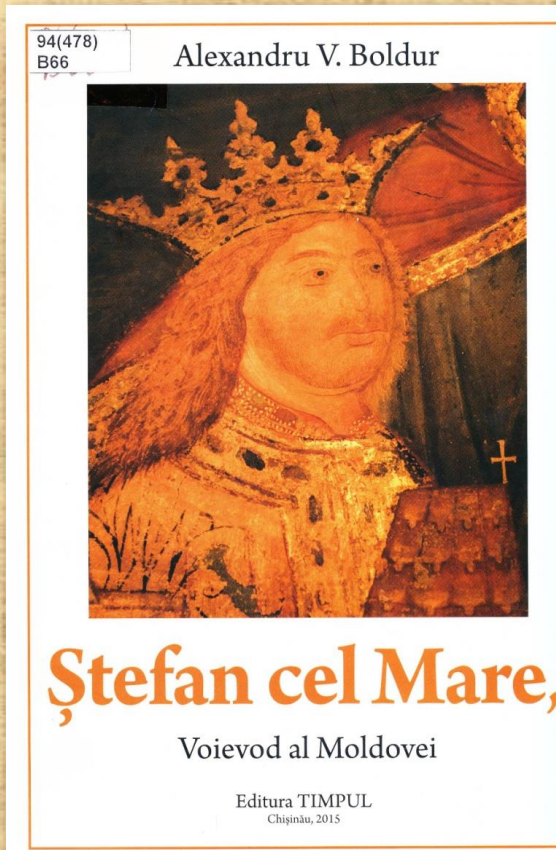
CETATEA CHILIA

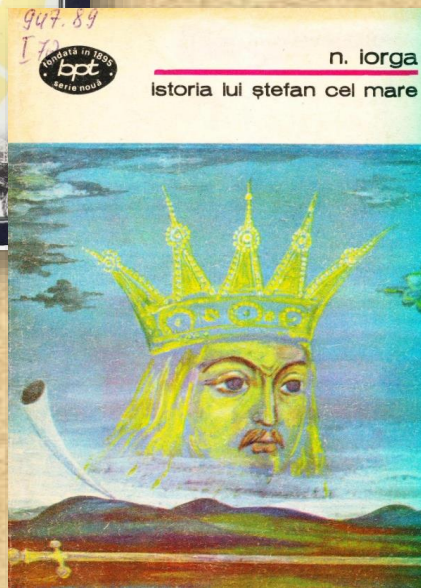
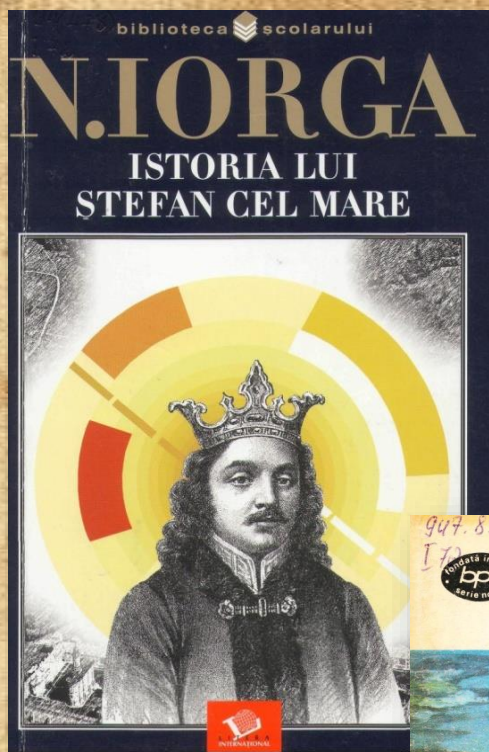

CETATEA ORHEI

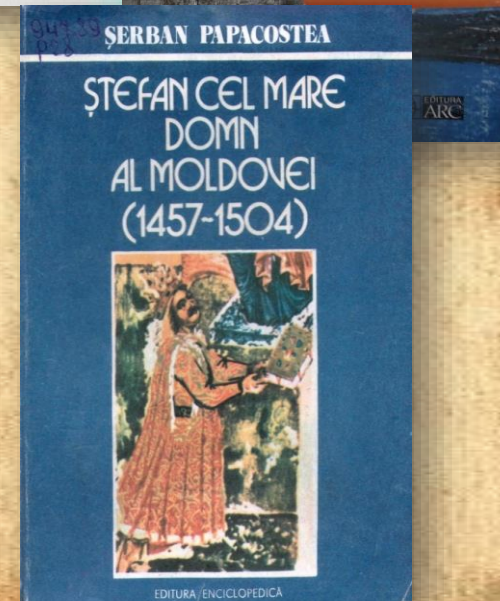
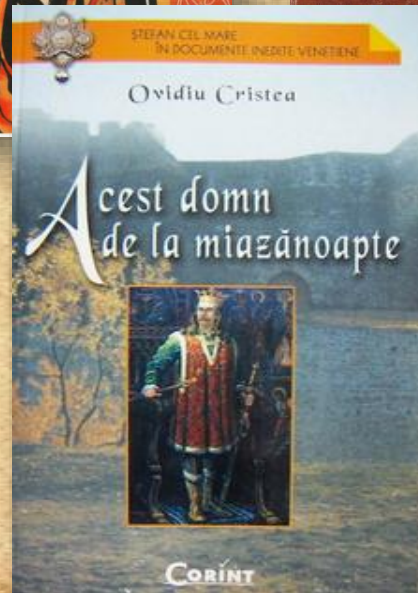
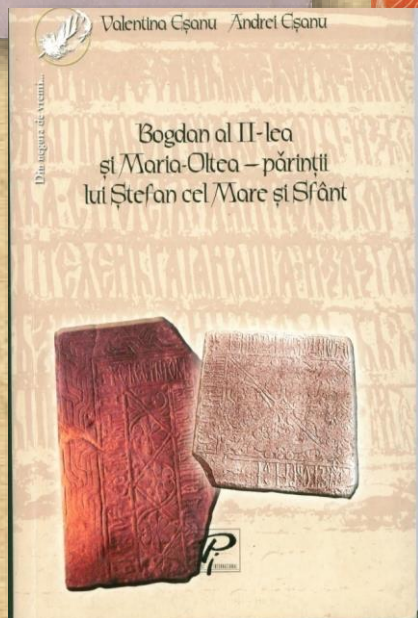
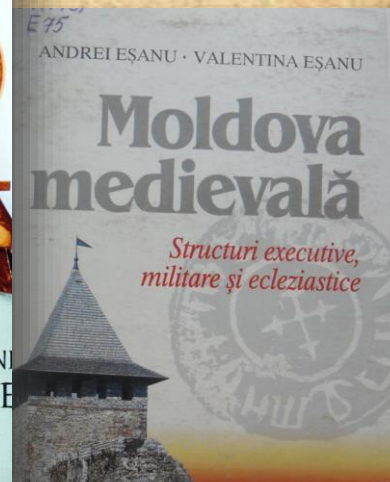
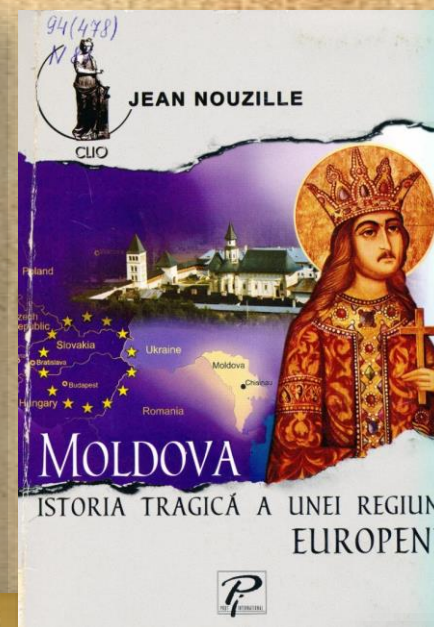
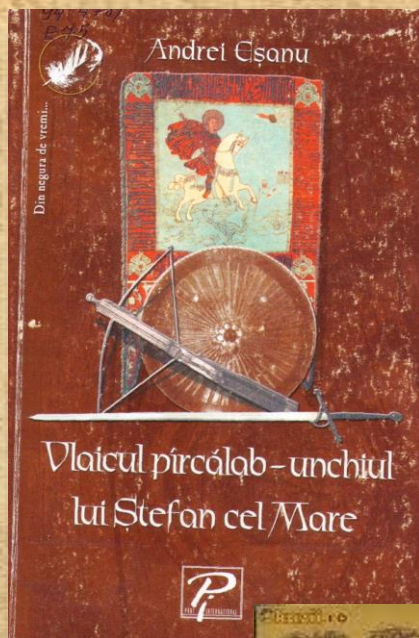
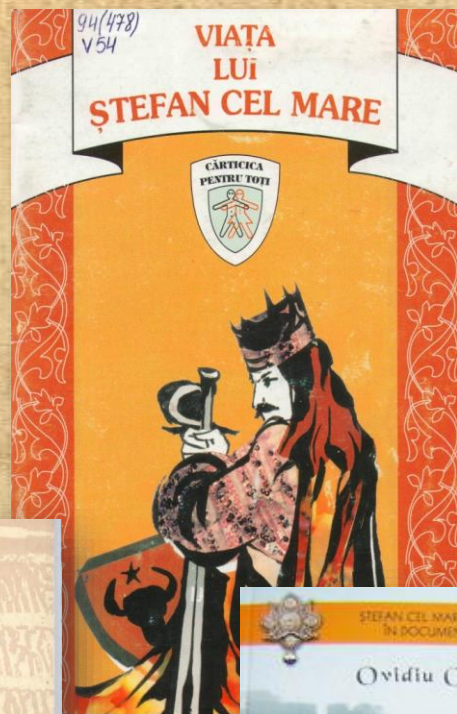
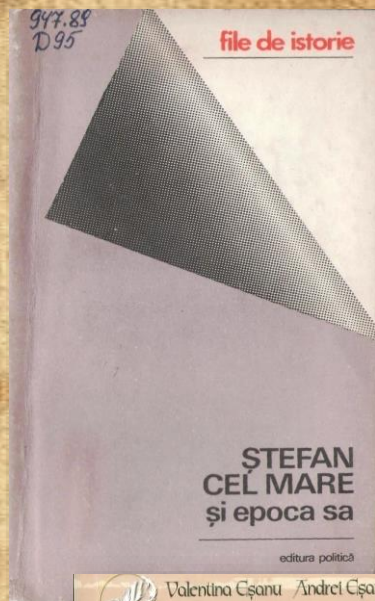
ȘTEFAN CEL MARE

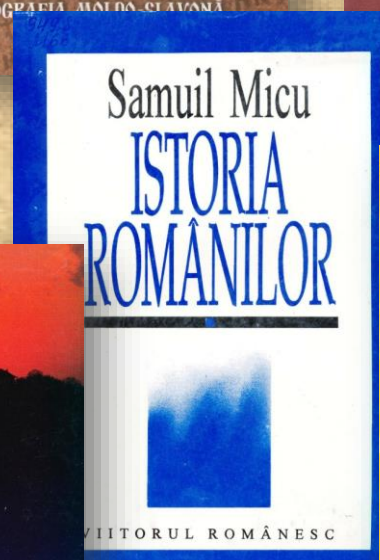
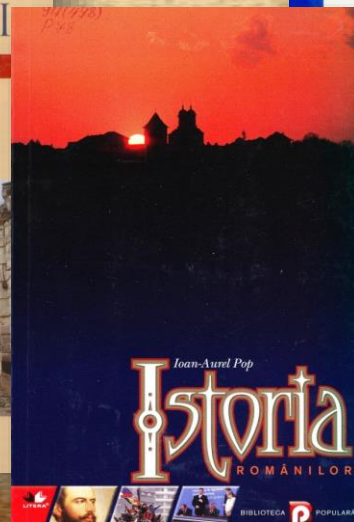
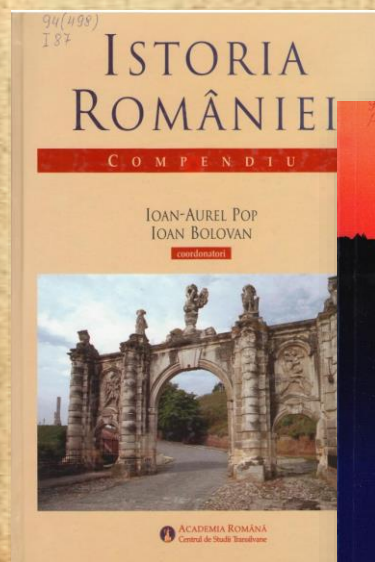
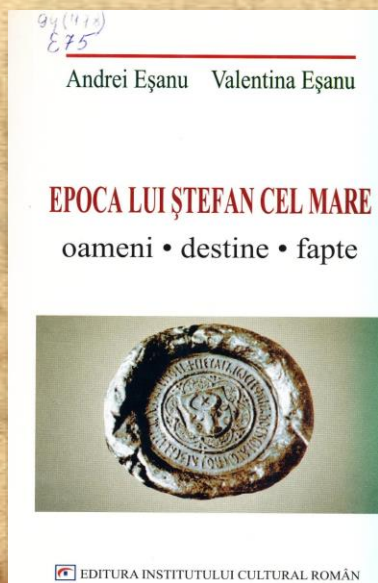
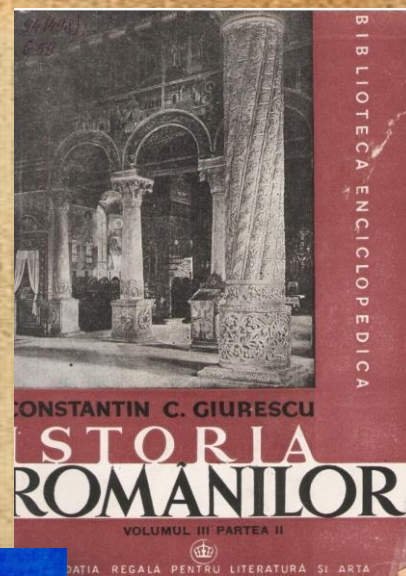
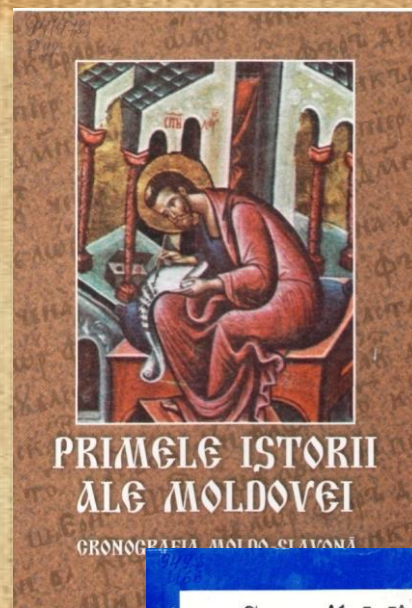
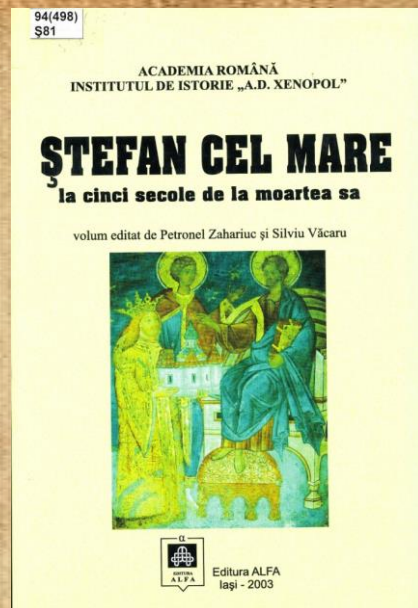
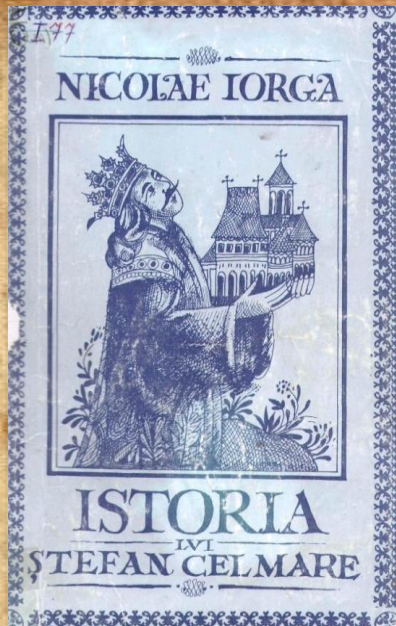

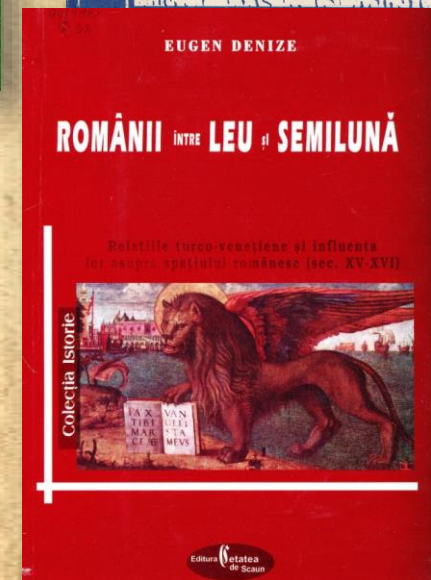
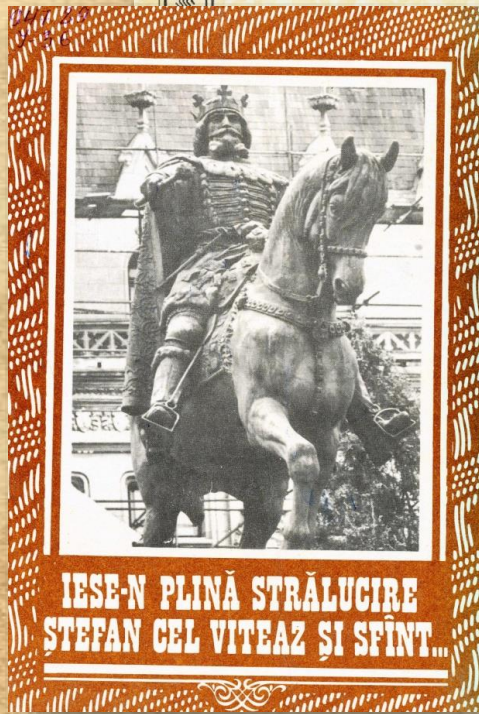
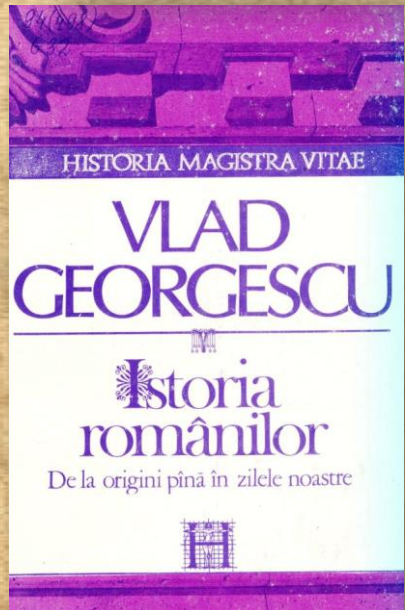
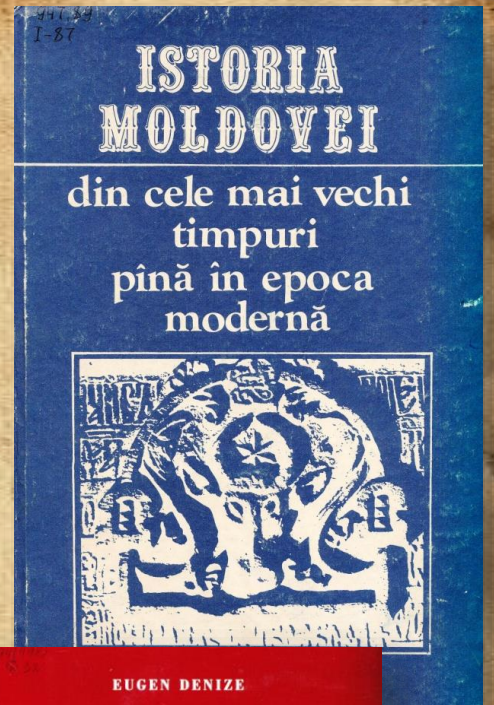
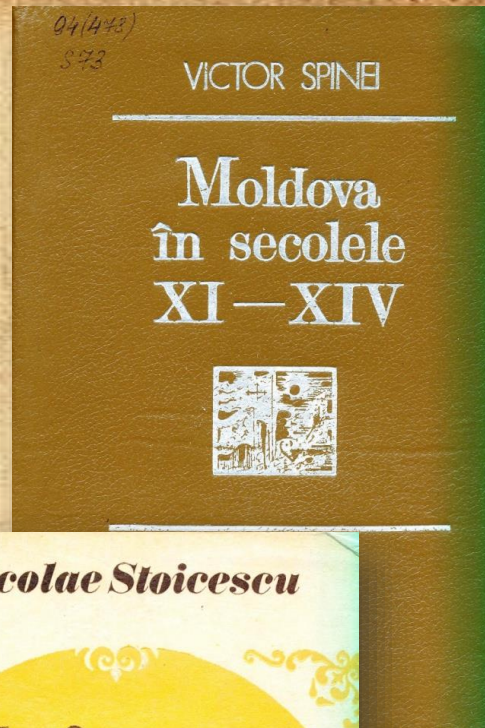
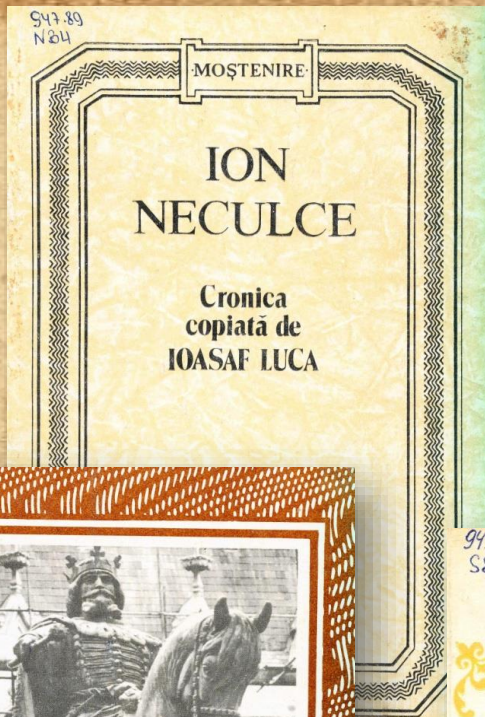
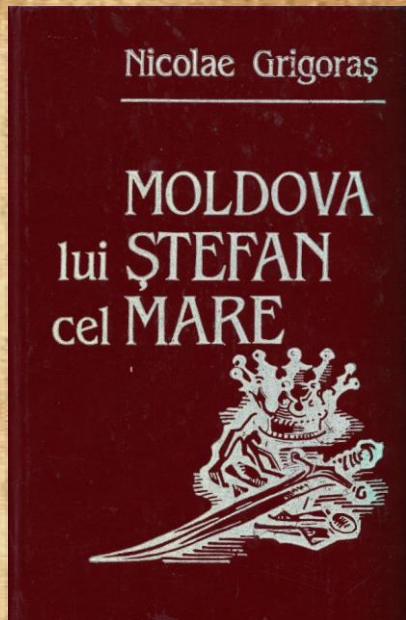

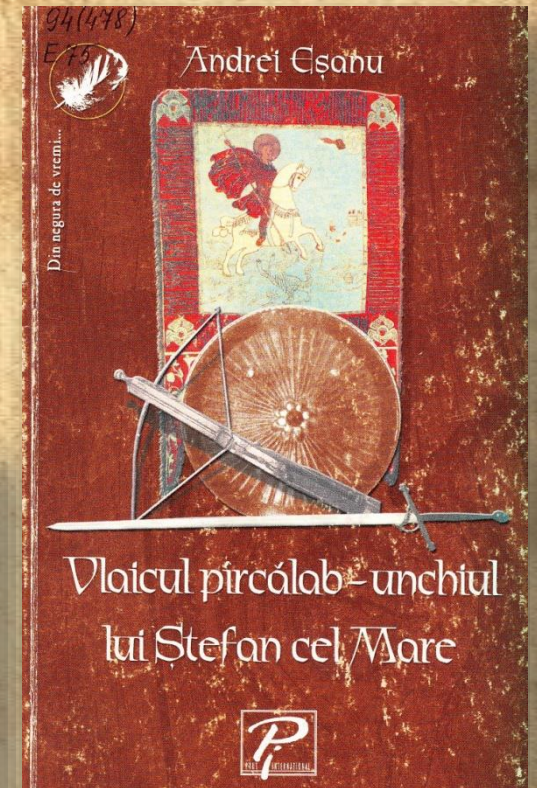
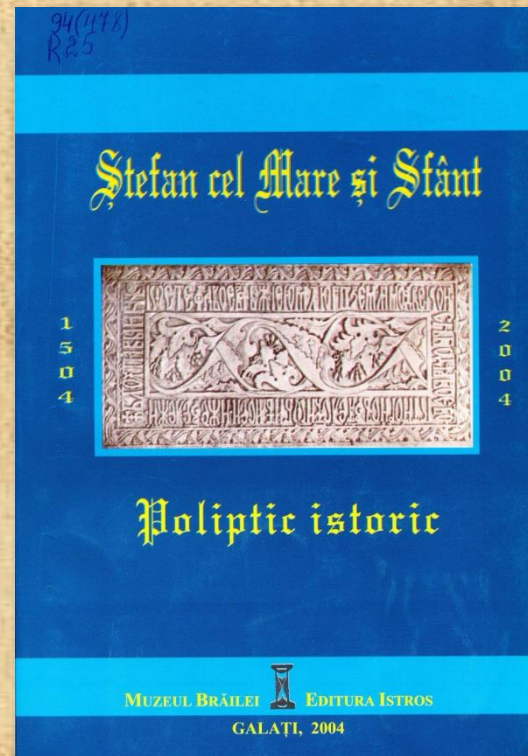
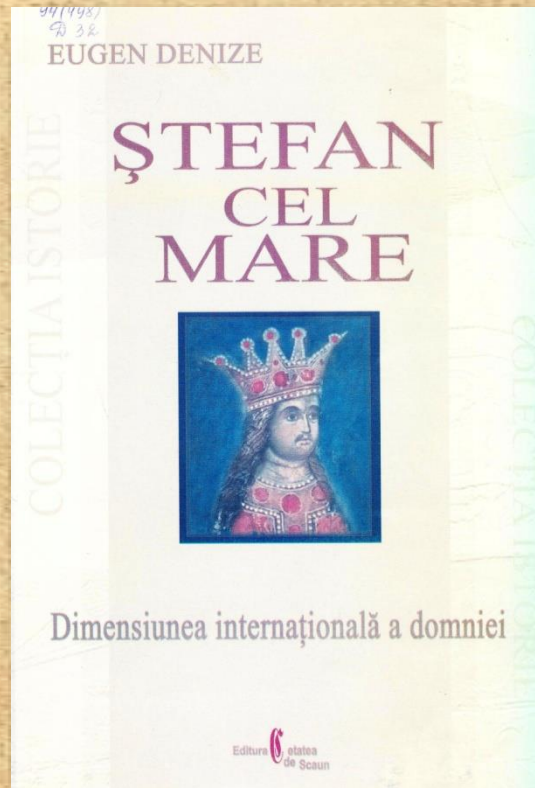
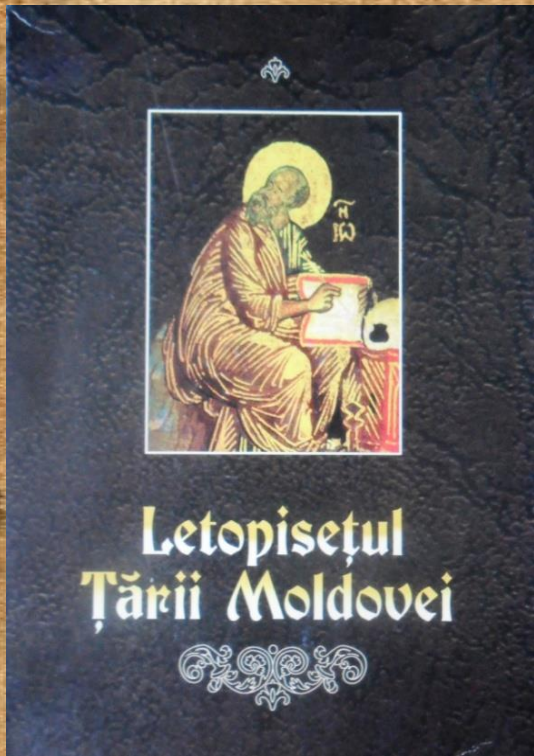
Nicolae Iorga scria: *Ștefan-cel-Mare* dăduse Moldovei organizarea definitivă a ierarhiei bisericești, liberarea de sub controlul Patriarhiilor răsăritene, în ale căror contribuții vedem cum intra Domnia și, în sfârșit, clădiri de arta originală și potrivită, în fiecare loc însemnat printr-o întâmplare, tristă sau glorioasă, în legătură cu desfășurarea mai nouă a principatului moldovenesc.

IORGA, Nicolae. *Istoria lui Ștefan cel Mare (pentru poporul român)*. București : Litera Intern. ; Ch. : Litera, 2004. 307 p.

ȘTEFAN CEL MARE ÎN DOCUMENTE TRADUSE ÎN LIMBI STRĂINE

Die Rumänen
und Rumänien

IOAN-AUREL
POP

Rumänische Kulturhistorik

128

Ioan-Aurel Pop

haften lässt und ihn ungefähr zwölf Jahre in Ungarn in Haft hält.

6.11.4. Stefan der Große (1457-1504)

1457 unterstützt Vlad den jungen Stefan, den er als Kind kennen gelernt hat, um die Herrschaft in der Moldau zu ergreifen. Auf diese Art übernimmt das dritte rumänische Land, die Moldau, den Verteidigungskampf gegen die Türken. Stefan war der bedeutendste rumänische mittelalterliche Fürst, hat fast ein halbes Jahrhundert geherrscht und seiner Epoche Namen und Inhalt gegeben, so wie es Elisabeth I. in der Geschichte Englands getan hat. Das Volk hat ihn „den Großen und Heiligen“ genannt, als Helden verehrt und über Jahrhunderte ihn sich immer mit dem Kreuz und dem Schwert in der Hand vorgestellt. Der Tradition entsprechend, hat er nach jedem Sieg gegen „die Heiden“ eine Kirche gebaut, um Gott zu danken. So hat er über vierzig Klöster und Kirchen gebaut und ist einer der größten Stifter und Bauherren der rumänischen Geschichte. Heute befindet er sich im Kalender unter den Heiligen.

Stefan hat sich schwer als Herrscher durchgesetzt, denn er hatte Feinde unter seinen Verwandten und unter den Bojaren. Hartnäckig hat er jede Opposition beseitigt, einige Bojaren „enthaupet“ und seine Herrschaft konsolidiert. Er hat die herrschaftlichen Domänen erweitert, den Rat des Landes befestigt und ein starkes Heer vorbereitet. Die Wirtschaft blühte, besonders der Handel und die treuen Bojaren wurden mit Ämtern und Gütern belohnt. Stefan

Die Welt des Mittelalters

129

stützte sich auf den Kleinadel, auf die Bewohner der Städte und die freien Bauern.

Auch im Ausland war er nicht nur von Freunden umgeben. Ungarn und Polen bekämpften sich gegenseitig um die Oberhoheit über die Moldau, und das Osmanische Reich wollte sie unterjochen. Der Fürst nutzte geschickt die ungarisch-polnische Rivalität, um die Unabhängigkeit seines Landes zu sichern. Ursprünglich hat er den polnischen König Kasimir IV. als Souverän anerkannt. Gleichzeitig besiegte er 1467 das ungarische Heer bei Baia. Kurze Zeit darauf hat auch der ungarische König Matthias Corvinus verstanden, dass es besser wäre, in Stefan einen Verbündeten zu haben, so dass sich die Beziehungen zwischen den beiden Ländern verbesserten. Die Moldau und Ungarn haben Bündnisverträge abgeschlossen wie es zwischen christlichen Ländern üblich war, und der König von Ungarn hat den moldawischen Fürsten zwei Festungen mit ausgedehnten Besitztümern und mehr als zehn von Rumänen bewohnten Dörfern in Siebenbürgen geschenkt. Gegen Ende des 15. Jh. wurde Polen unter König Johann I. aggressiv und wollte einen polnischen Prinzen auf den Thron der Moldau setzen. Jedoch wurde das angreifende polnische Heer von den Moldauern im Jahre 1497 besiegt. Es folgte ein Bündnisvertrag zwischen Polen und der Moldau.

Schwieriger und komplizierter waren die Beziehungen mit der Hohen Pforte, also mit den Osmanen. Ein Jahr vor dem Thronantritt Stefans hat sein Vorgänger Petru Aron die symbolische Bezahlung einer gewissen Geldsumme an die Pforte akzeptiert (zur Nichteinmischung des Sultans in die inneren

et les forteresses, faisant de la Moldavie un puissant État chrétien, attiré dans les combinaisons politiques internationales antiottomanes. Sur le plan extérieur, il a lutté pour la défense de l'indépendance du pays, repoussant les tentatives d'invasion des ennemis. Durant la longue lutte qu'il a menée pour endiguer l'expansion ottomane, il a remporté une série de victoires prestigieuses, lesquelles l'ont consacré aux yeux des contemporains, et a lutté pour attirer la Valachie dans le front antiottoman. Il a fondé de nombreux établissements religieux.

c. 1457—c. 1487. Ștefan cel Mare amplifie et modernise la capitale Suceava (édifiée par Petru Ier), en l'entourant d'une nouvelle ceinture de murailles fortifiées de tours demi-circulaires.

1458, mars 18. Ștefan cel Mare renouvelle « à tous les habitants de Brașov et à tous les marchands et à tout le Pays de Bîrsa » le privilège qu'ils détenaient de la part d'Alexandru cel Bun, ce qui développa le commerce de la Moldavie avec la Transylvanie.

1459. Vlad Tepeș refuse de payer le tribut (en valeur de 40 000 ducats d'or) à la Porte ottomane.

juin. Les Turcs s'emparent de Semendria. Le despote serbe de la Podunavie, Etienne Tomašević (mars—juin 1459), est forcé de se réfugier en Bosnie. La Serbie est transformée en province turque. À partir de ce moment, la pression de l'Empire ottoman sur la ligne du Danube augmentera considérablement, les bandes des « akingii » d'ici effectuant de nombreuses expéditions de pillage dans le Banat et en Transylvanie.

1459, septembre 20. Première mention documentaire de la ville fortifiée de Bucarest dans un document de Vlad Tepeș.

1461 (fin de). Echec de la tentative des Turcs de capturer Vlad Tepeș; un détachement turc conduit par Yunus Bey (en grec Katabolinos) et Hamza Bey venait, sur l'ordre du sultan, pour adresser à Vlad un ultimatum (le voïvode de Valachie devait porter personnellement à Istanbul le tribut restant, liquider un conflit de frontière, etc.), et, si possible, pour le capturer par ruse. Tepeș déjoua le plan des Turcs, fit prisonnier tout le détachement, y compris les deux commandants, qu'il fit empaler près de la capitale.

1461 (l'hiver)—1462. Représailles de Vlad Tepeș au sud du Danube pour répondre à l'action turque précédente; le voïvode roumain passe sur la rive droite du fleuve par le gué d'Obolucija et attaque les forces turques depuis Enisala, en Dobroudja, et jusque devant Bechet,

92

HISTOIRE
chronologique
de la ROUMANIE

passant au fil de l'épée, comme il l'écrivait lui-même de Giurgiu, le 11 février 1462, plus de 23 883 Turcs et sujets de ceux-ci, mettant à feu et à sang tout ce qu'il trouvait devant lui. Vlad se retire ensuite au nord du Danube, emmenant avec lui de nombreux chrétiens que désiraient échapper au joug ottoman.

1462, avril 26. Le sultan Mehmet II, ne voulant pas laisser impunie l'audace de Vlad Tepeș, commence la grande campagne contre la Valachie qu'il se proposait de conquérir et de transformer en province de l'Empire ottoman. On dit que l'immense armée ottomane comptait environ 150 à 200 000 hommes (chiffre toutefois exagéré, selon des témoignages contemporains), soutenue, sur le Danube, par une flotte comprenant 25 trirèmes et 150 petits navires qui avançaient vers Nicopolis, après avoir incendié Brăila.

mai. La Valachie est envahie par l'avant-garde turque, commandée par le grand vizir Mahmoud-pacha; sans livrer de bataille décisive, Vlad Tepeș, qui avait une armée d'environ 24 000 hommes, et sans aucune aide extérieure, applique la très ancienne tactique roumaine consistant à retirer la population, à faire le vide devant l'ennemi et à l'attaquer par surprise, en le harcelant continuellement.

juin 16—17. Vlad Tepeș exécute une audacieuse attaque de nuit par surprise contre le camp du sultan, provoquant de lourdes pertes aux envahisseurs, après quoi il se retire.

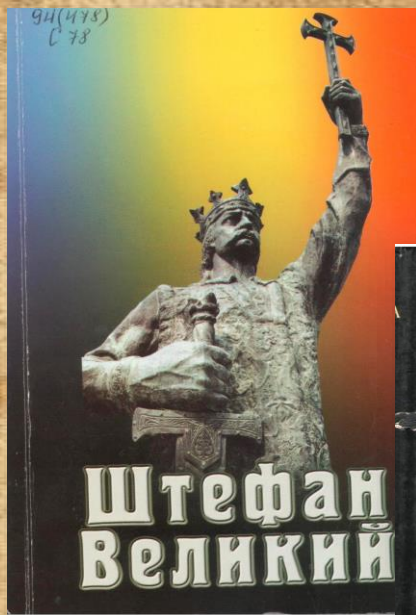
fin juin. Vlad Tepeș, après avoir incendié Tirgoviște, se retire vers le nord, livrant des combats continus, mais n'engageant pas une lutte décisive avec l'armée du sultan Mehmet II.

Le sultan Mehmet II, ne pouvant vaincre dans un combat décisif le vaillant voïvode, est forcé par la famine et la sécheresse de se retirer; avant de quitter Tirgoviște, il installe sur le trône le frère de Vlad Tepeș, Radu — surnommé le Beau (1462—1475, avec des interruptions); celui-ci, soutenu par un détachement turc, est reconnu voïvode par une partie des boyards.

novembre. Vers le milieu du mois, Vlad Tepeș, retiré en Transylvanie, se dirige vers le roi Mathias Corvin, dont il espérait obtenir l'aide pour la reprise du trône, mais près de Piatra Craiului, il est fait prisonnier par les Hongrois et enfermé à Vișegrad (et ensuite à Pest), durant 12 ans; il était tombé victime des calomnies des marchands saxons et de ceux qui n'étaient pas intervenus en sa faveur dans les combats avec les Turcs.

1462, (fin)—1463 (commencement). Le plus ancien manuscrit allemand qui contient le récit, lancé par la cour de Buda, des actions de Vlad Tepeș

93

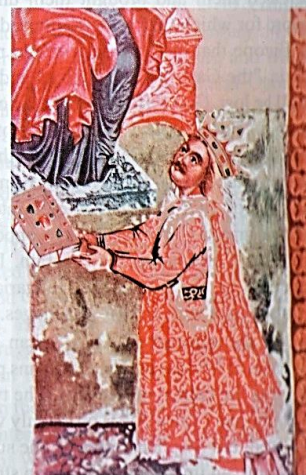

THE MIDDLE AGES

STEPHEN THE GREAT

The greatest Romanian prince of the Middle Ages, Stephen the Great was the son of Prince Bogdan II (1449-1451). After the assassination of his father, he lived in exile in Transylvania and Wallachia. In the spring of 1457, Stephen invaded Moldavia, with military assistance provided by his cousin Vlad III Dracula, and seized the throne. His ascension to the throne of Moldavia ended a period of bitter strife that had followed the death of his grandfather, Alexander the Good, in 1432. The year before he became prince, Stephen's uncle and immediate predecessor, Peter Aron, agreed to pay tribute to the Sublime Porte, with the approval of the estates' assembly, as a symbolic price to guarantee peace.

In the early years of his reign, Stephen the Great continued the foreign policy of his predecessor, remaining an ally of both Poland and the Ottoman Empire. As a result, he came into conflict with Matthias Corvinus, the king of Hungary, who supported the efforts of Peter Aron to regain the throne. This brought him into conflict with Wallachia as well, which had recently become an ally of the Hungarian king against the Ottomans. Thus, Stephen joined the Ottomans in their attack on Vlad III Dracula and Wallachia in 1462. At the siege of Chilia, Stephen was wounded in the thigh. Three years later he succeeded in capturing the fortress. In December 1467 he defeated a

Stephen the Great

949.8
C 56

CHRONOLOGICAL HISTORY

OF ROMANIA

the month, Ștefan, son of Bogdan II —, penetrates into Moldavia along the... the elimination of Petru Aron. ... the village Doljești (Roman); Ștefan, ... ns from Țara de Jos (Lower Country) and ... alachia, defeats Petru Aron. ... ictory over Petru Aron at Orbic (in the ... retreats and takes refuge with the Poles and ... in. At a place called Direplate, the repre- ... part of the boyars and the commanders of ... as prince, who is "anointed" by Metropo-

1457, April 14–1504, July 2. The reign of Ștefan cel Mare (Stephen the Great) in Moldavia. Remarkable army commander and politician, he aimed at the strengthening of the princely authority, concerned himself with the organization and economic prosperity of the country, supporting the development of trades, commerce and of the market towns, strengthened the army and the fortresses, making out of Moldavia a powerful state. Externally, he fought for the defence of the Moldavian state's independence, repelling all the attempts of invasion made by the enemies. In his long-lasting fight to stem the Ottoman expansion he scored a number of prestigious victories, which stopped the advance of the Ottoman domination towards the centre of Europe and struggled to make Wallachia join the anti-Ottoman front. He founded several religious establishments.

1457 — ca. 1487. Ștefan cel Mare amplifies and modernizes the Voivodă Seat of Suceava (erected by Petru I), surrounding it with a new belt of reinforced walls and semi-circular towers.

1457 (autumn). The aggravation of the conflict between the grouping commanded by Mihail Szilágyi and the adherents of king László V leads to armed clashes which will cease as a consequence to the armistice concluded at Sighișoara (November 23, 1457).

1458, January 24. Supported by the gentry, as well as by the troops of mercenaries led by Mihail Szilágyi, Mathias Corvinus, Iancu de Hunedoara's second son, is elected king of Hungary.

March 13. Ștefan cel Mare renews "to all the people of Brașov, to all merchants and to the entire Birsă Land" the privilege they had from Alexandru cel Bun. During Stephen's the Great reign, the commerce between Moldavia and Transylvania was much improved; from

949.8
M47

Mircea D. Matei

CIVILIZAȚIE URBANĂ MEDIEVALĂ ROMÂNEASCĂ

CONTRIBUȚII

949.8
P40

Prof. PASCU VASILE

ISTORIA ANTICĂ ȘI MEDIEVALĂ A ROMÂNILOR

Editura "BASILEUS"
București 1993

949.8
T68

Historica

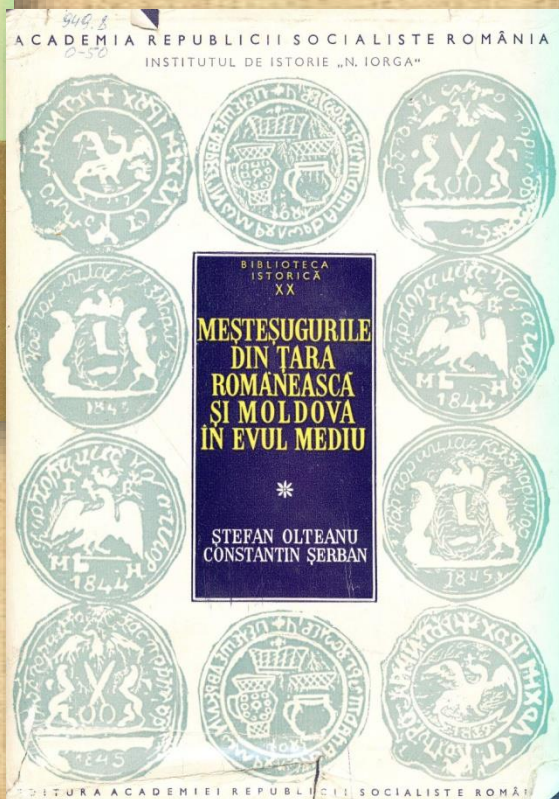
Ion Toderașcu

PERMANENȚE ISTORICE MEDIIEVALE

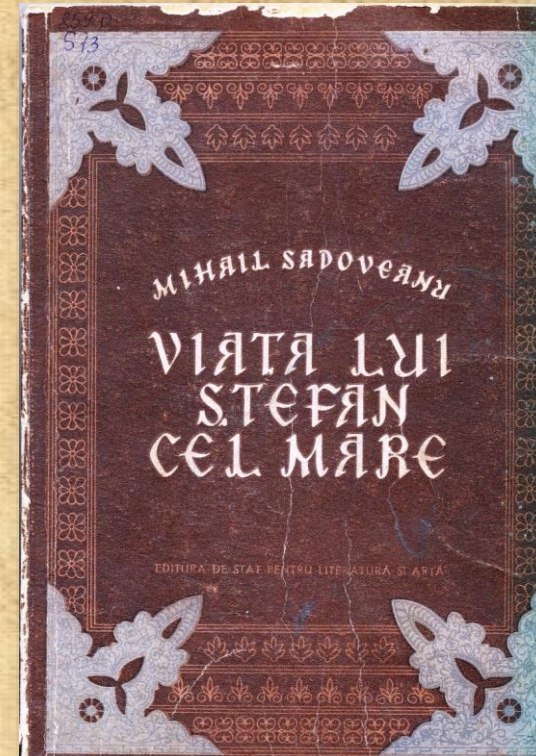
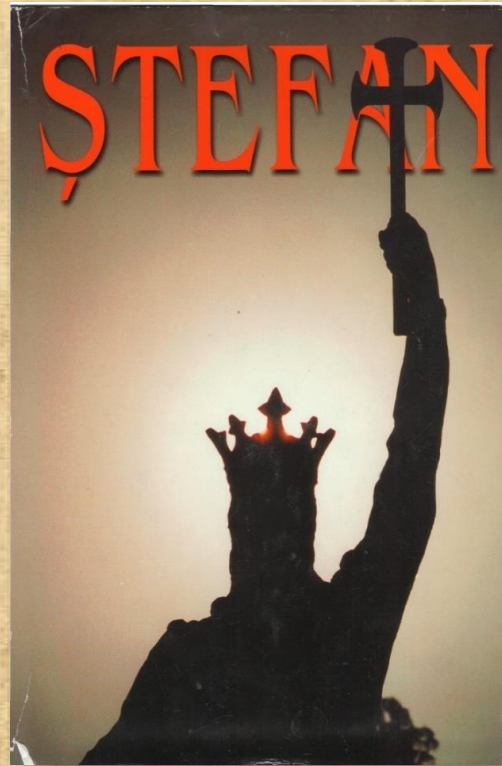
Factori ai unității românești

**

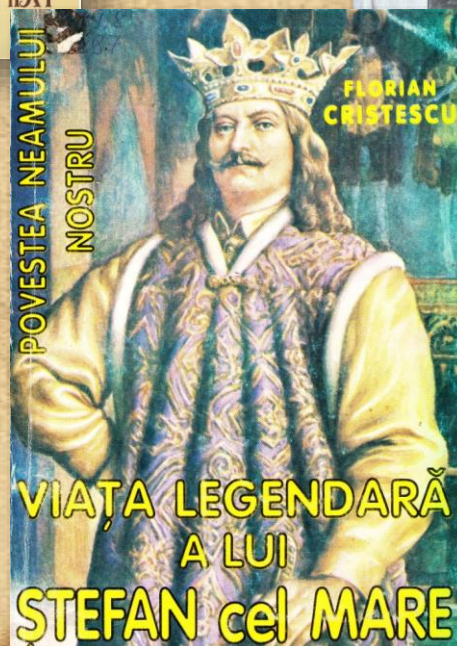
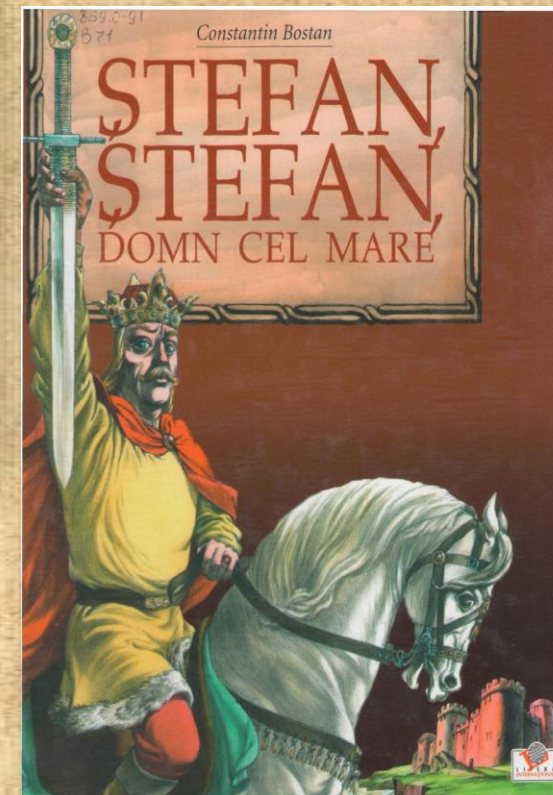
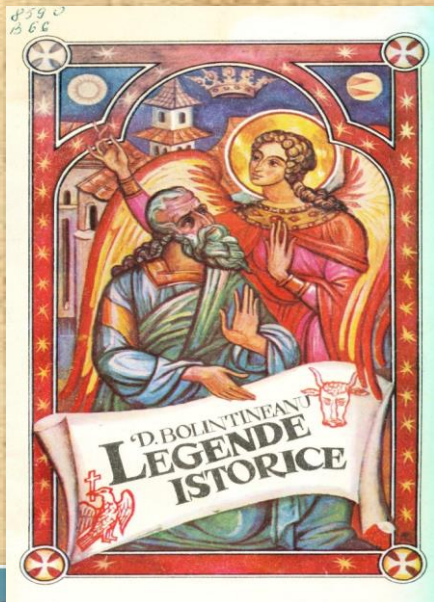
Editura Universității «Al. I. Cuza»

DIN COLECȚIA DE CARTE RARĂ

ȘTEFAN CEL MARE ÎN LEGENDE

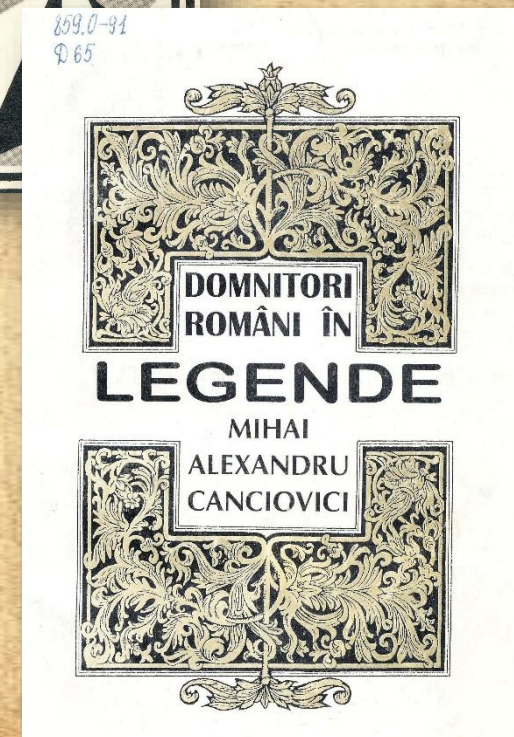
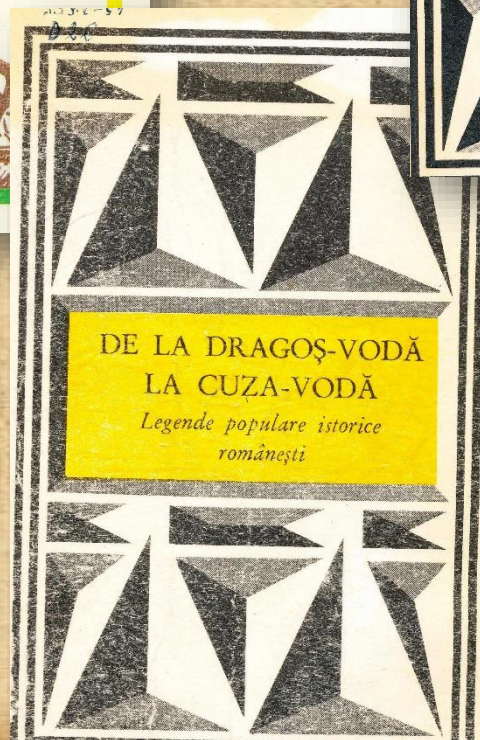
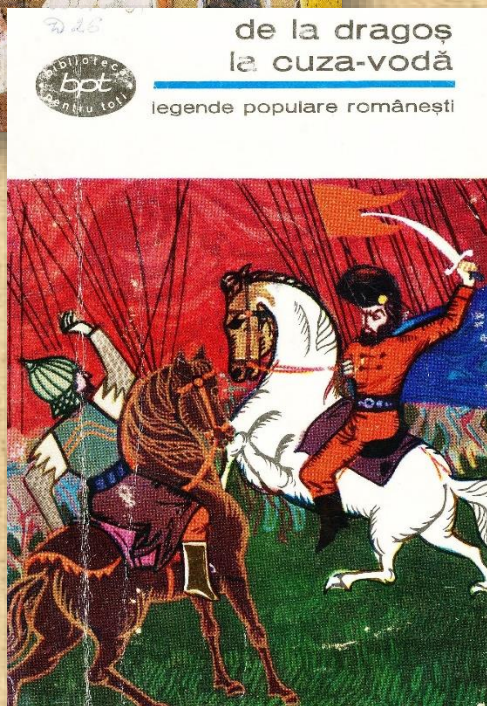
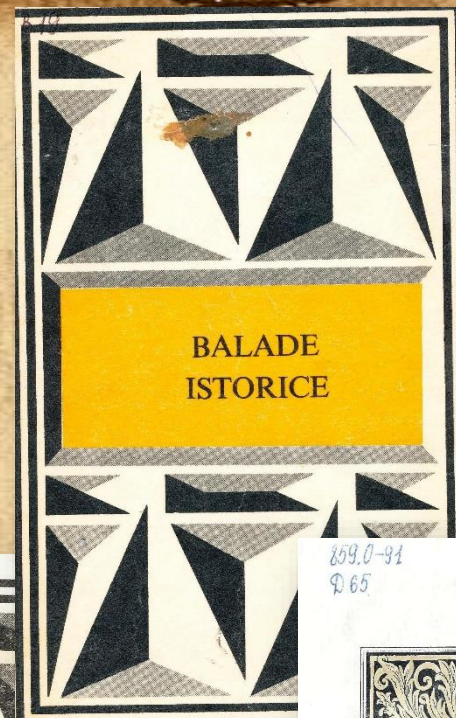
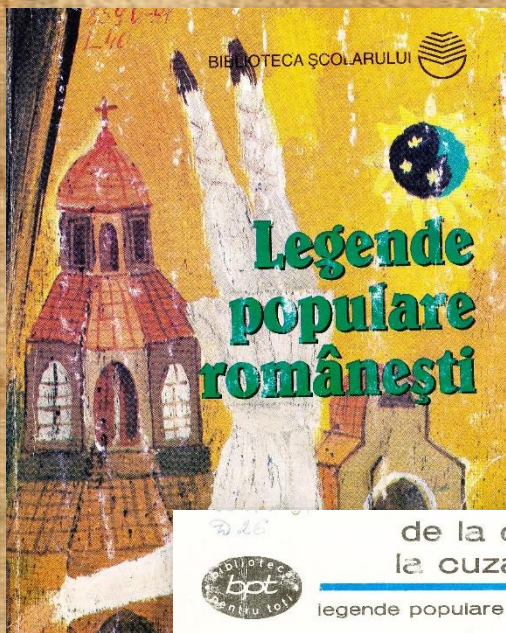
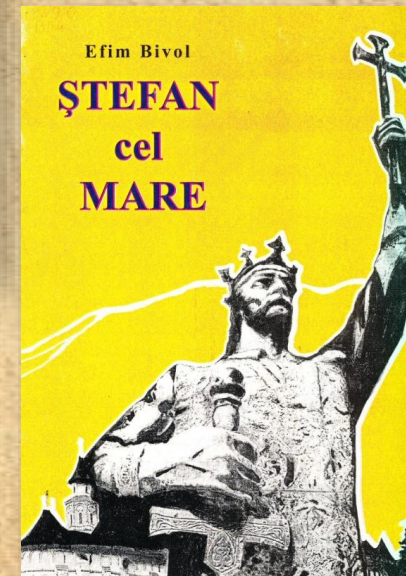
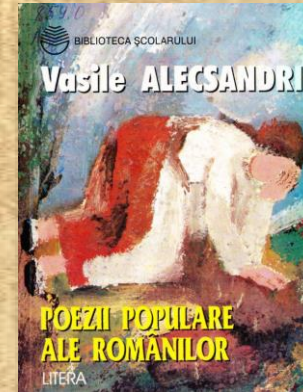
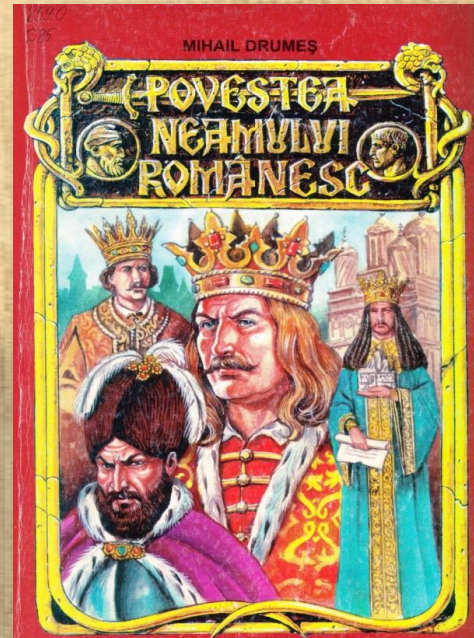
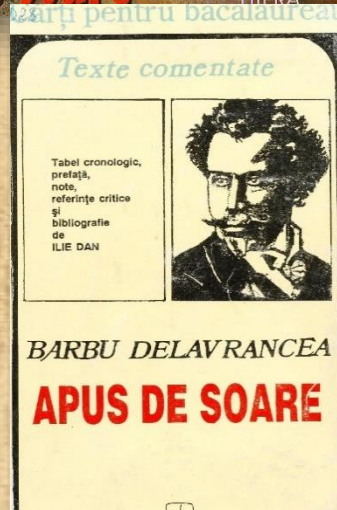
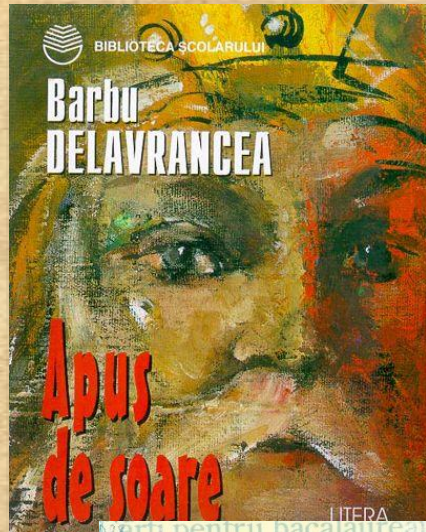
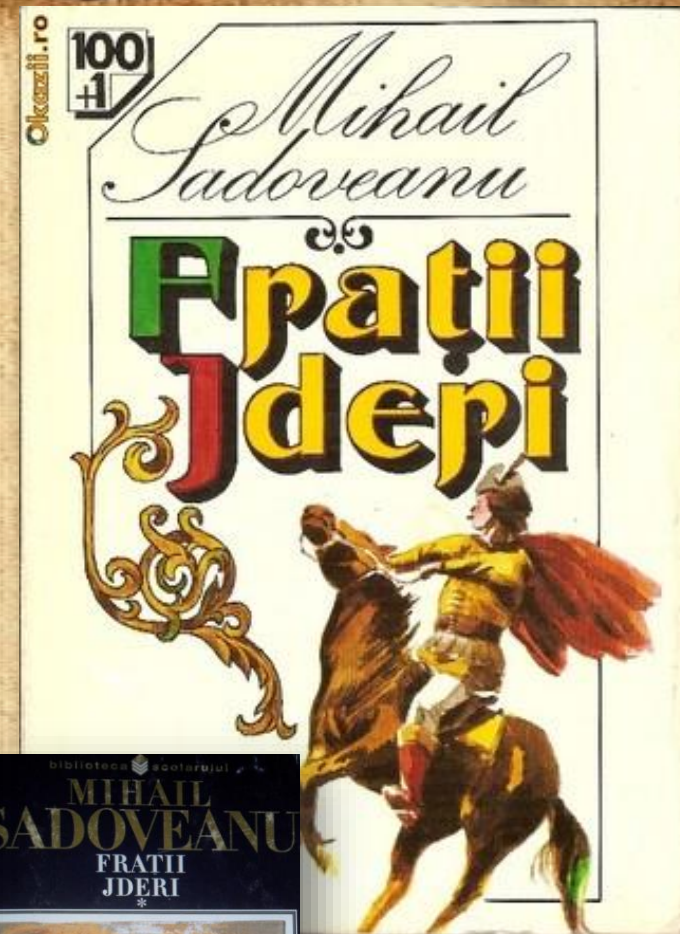
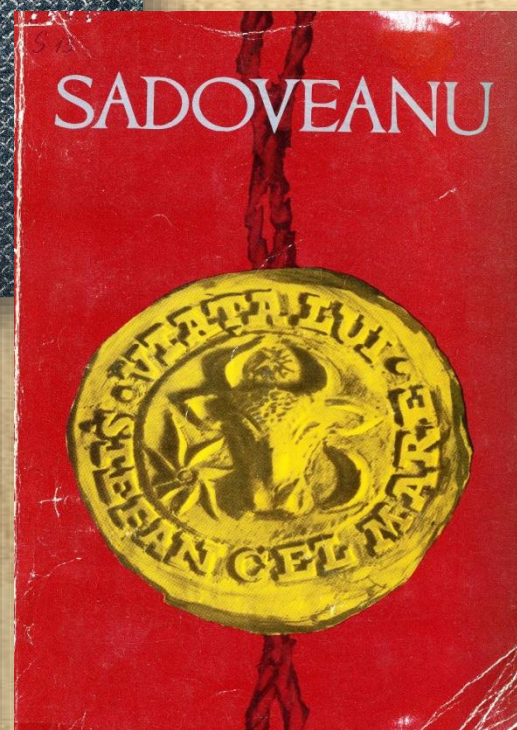
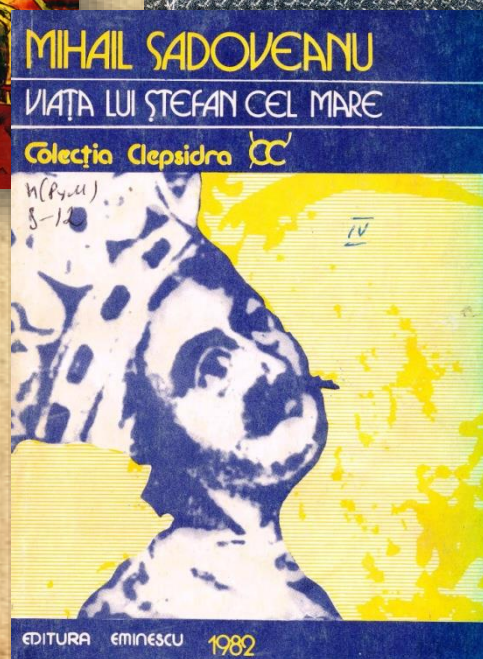
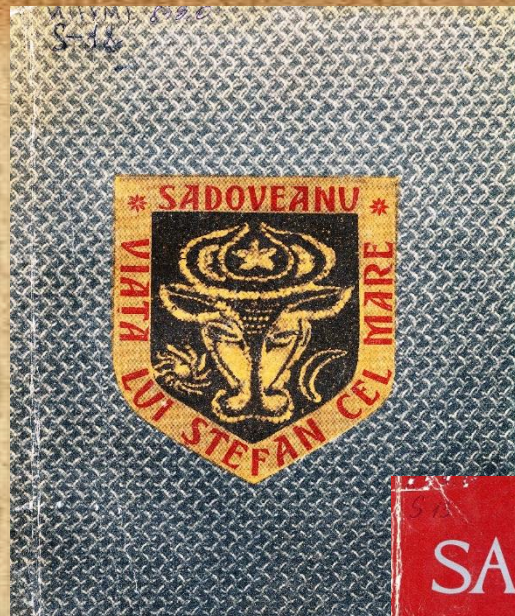
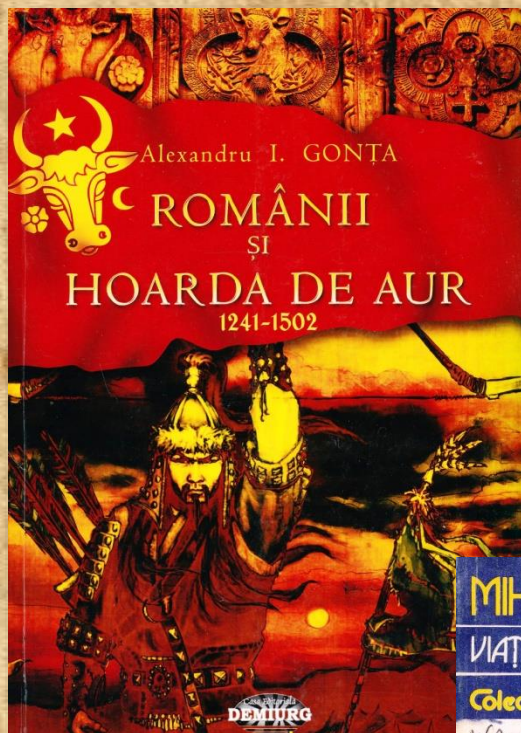

FIGURA ȘI EPOCA LUI ȘTEFAN CEL MARE ÎN LITERATURĂ

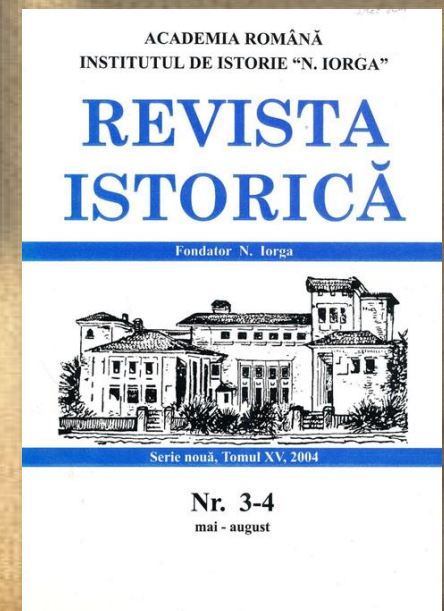
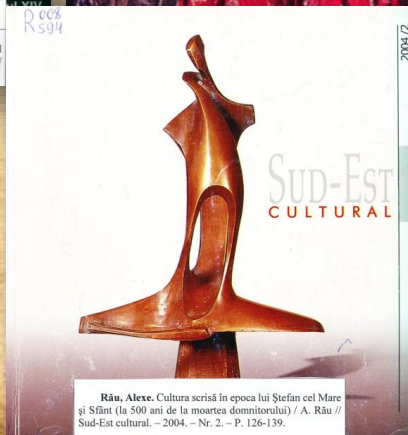
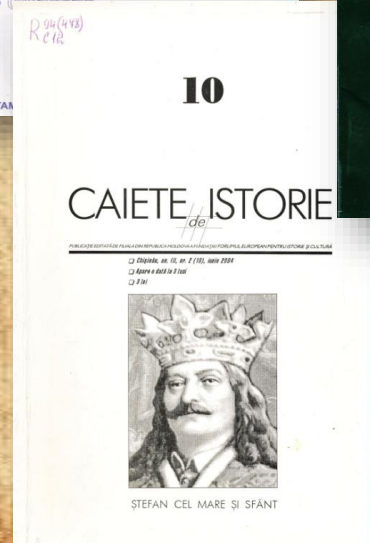
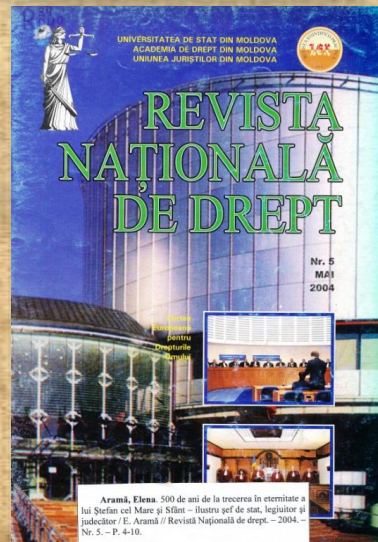
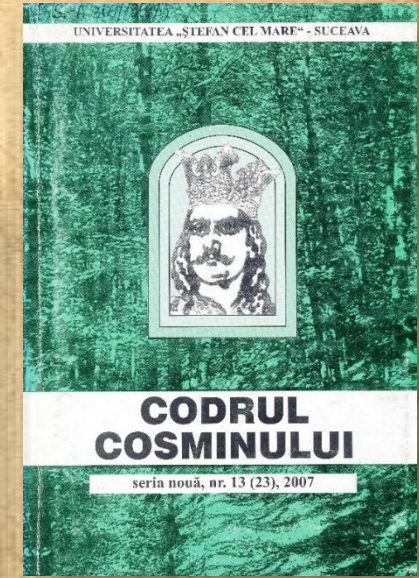
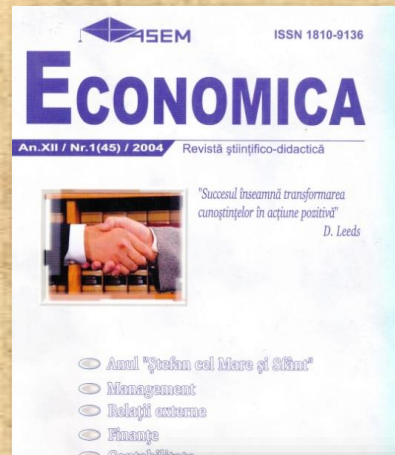
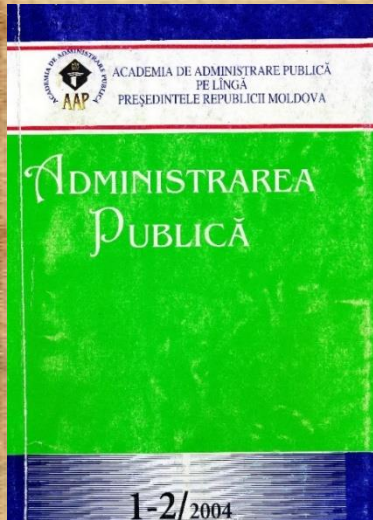

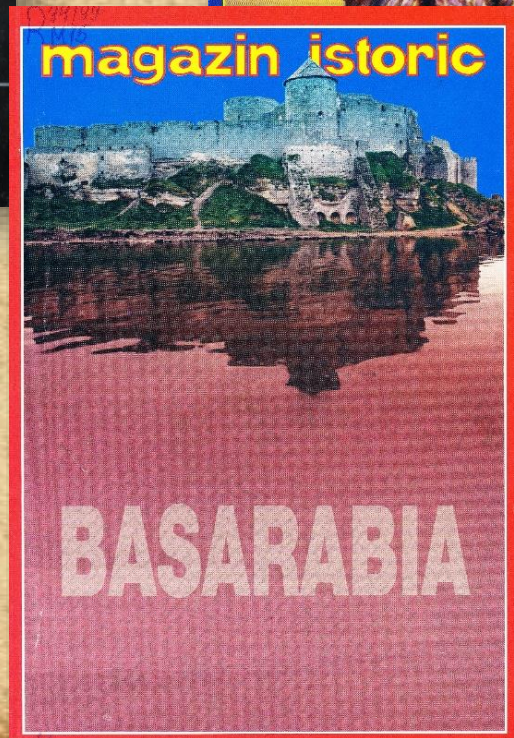
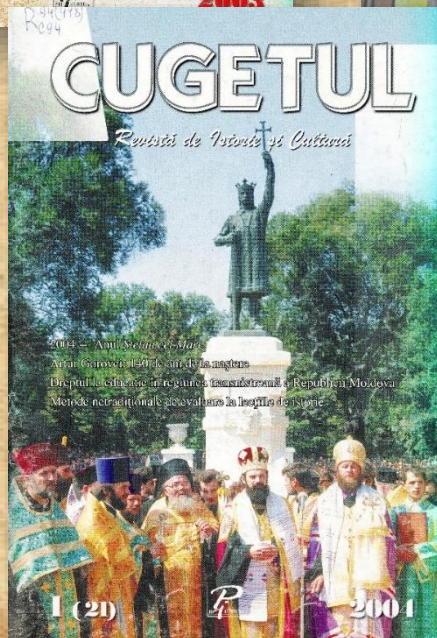
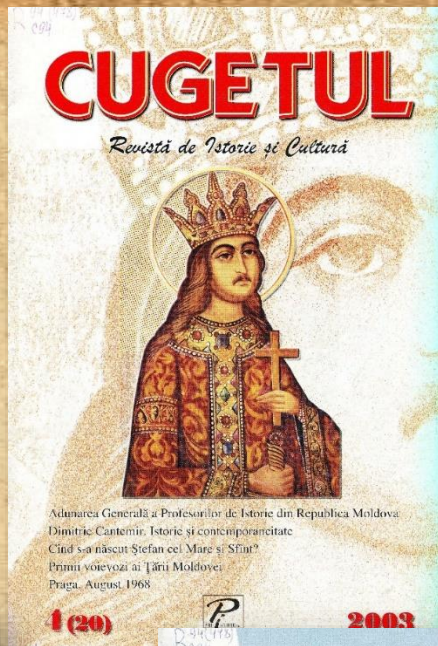
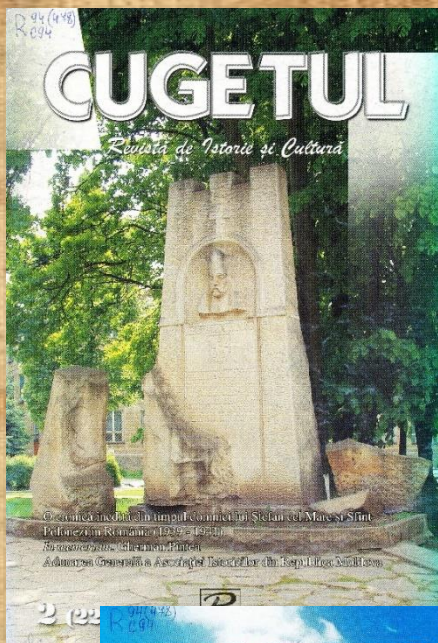
*În poalele Carpaților,
La vechiul tău mormânt,
Toți în genunchi,
O Ștefane,
Depunem jurământ:
„Un gând s-avem în numele
Românului popor,
Aprinși de-amorul gloriei
Ș-al patriei amor!”*

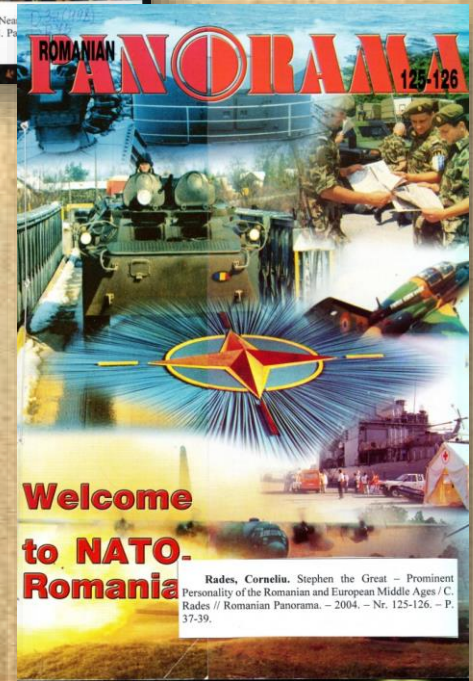
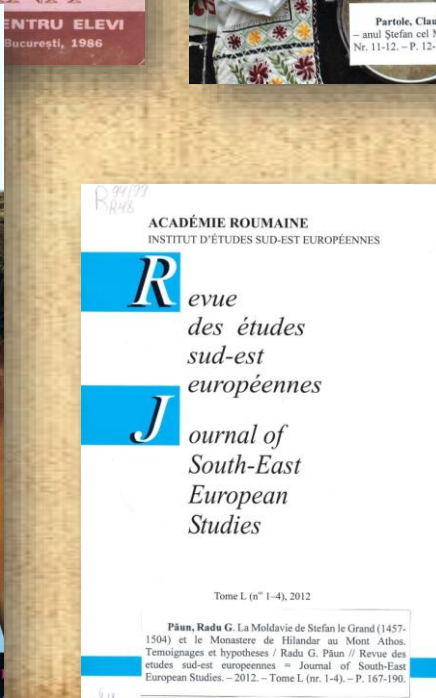
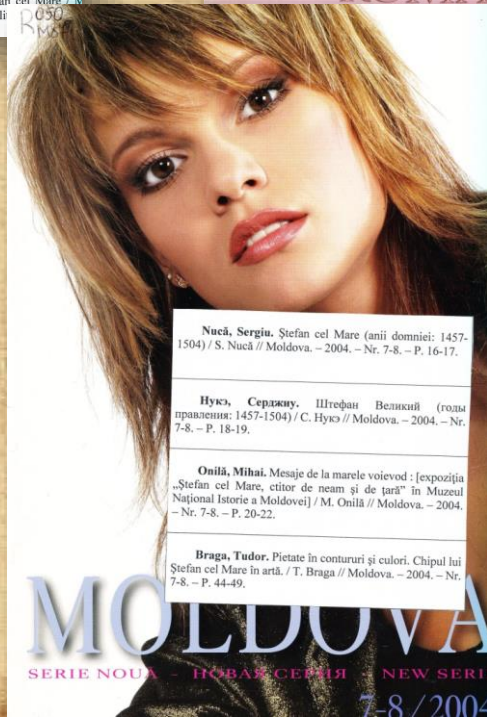
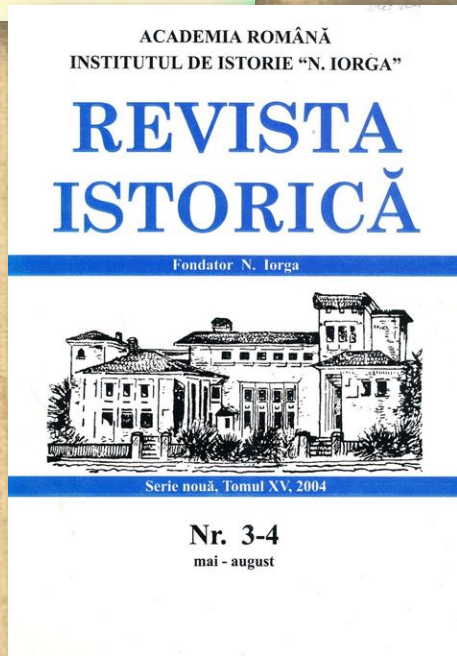
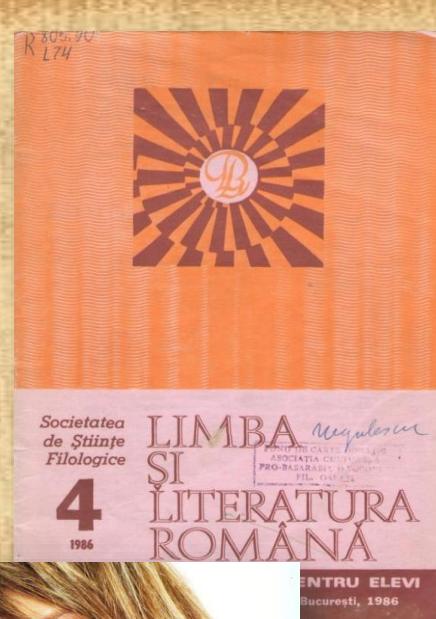
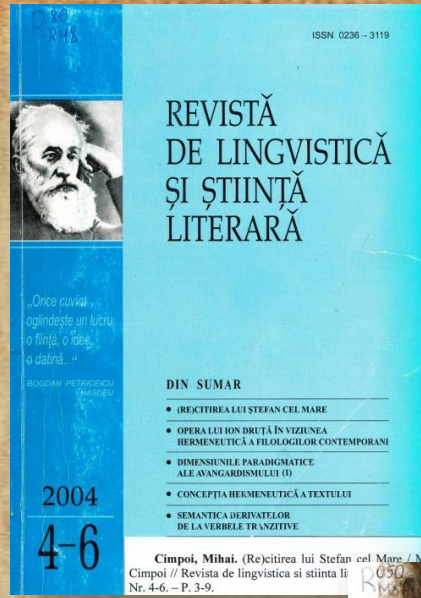
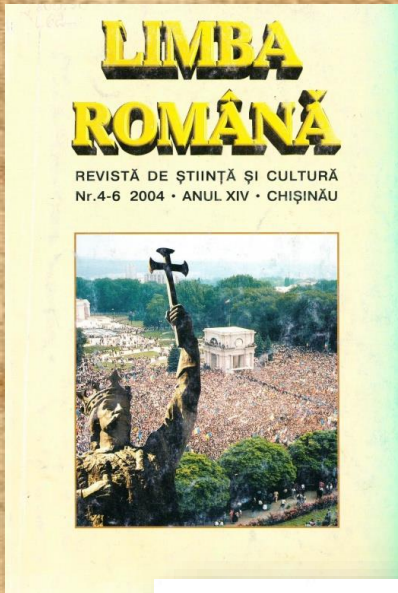
Vasile Alecsandri

ȘTEFAN CEL MARE ÎN PUBLICAȚII PERIODICE

Cimpoi, Mihai. (Re)citirea lui Ștefan cel Mare / Mihai Cimpoi // Revista de lingvistică și știința literară. Nr. 4-6. – P. 3-9.

Nucă, Sergiu. Ștefan cel Mare (anii domniei: 1457-1504) / S. Nucă // Moldova. – 2004. – Nr. 7-8. – P. 16-17.

Нукс, Серджиу. Штефан Великий (годы правления: 1457-1504) / С. Нукс // Moldova. – 2004. – Nr. 7-8. – P. 18-19.

Oniță, Mihai. Mesaje de la marele voievod : [expoziția „Ștefan cel Mare, citor de neam și de țară” în Muzeul Național Istorie a Moldovei] / M. Oniță // Moldova. – 2004. – Nr. 7-8. – P. 20-22.

Braga, Tudor. Pietate în contururi și culori. Chipul lui Ștefan cel Mare în artă. / T. Braga // Moldova. – 2004. – Nr. 7-8. – P. 44-49.

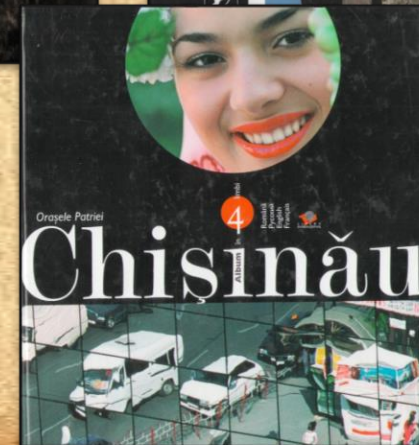
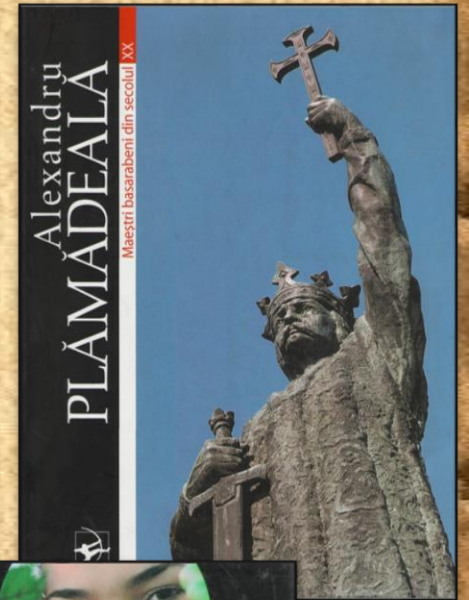
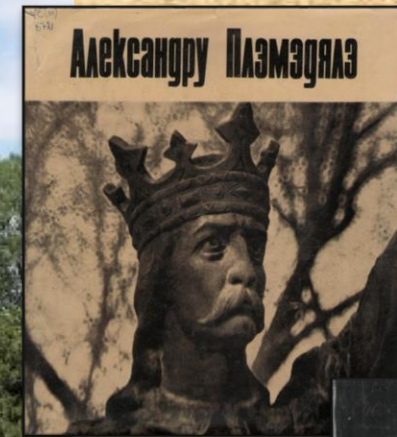
Partole, Claudia. Un Neam – anul Ștefan cel Mare / C. Partole // Moldova. Nr. 11-12. – P. 12-13.

...ENTRU ELEVI
București, 1986

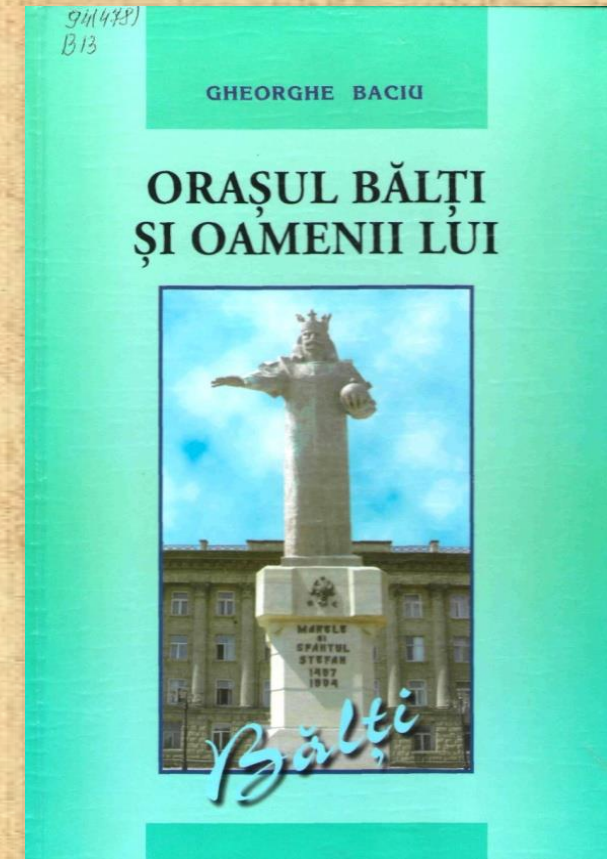
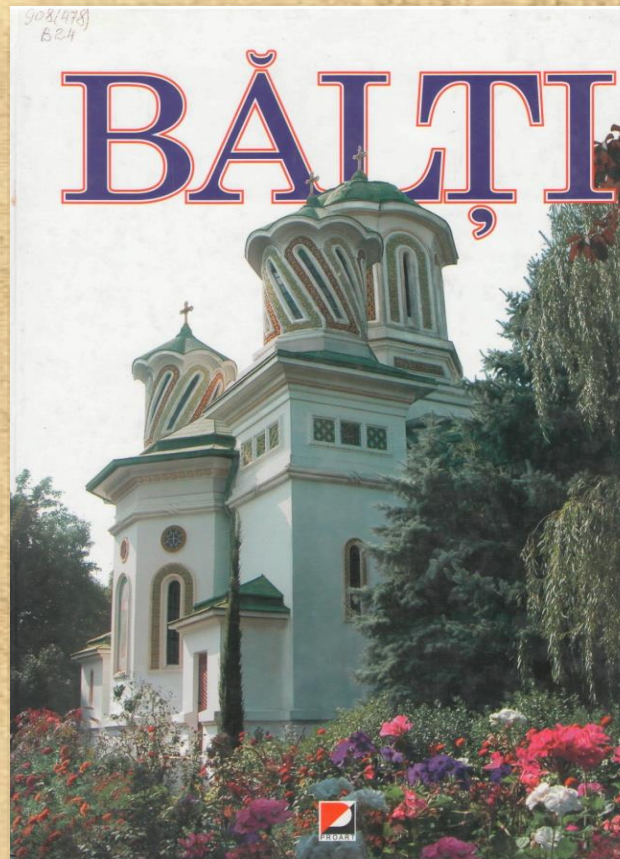
Păun, Radu G. La Moldavie de Ștefan le Grand (1457-1504) et le Monastere de Hilandar au Mont Athos. Temoignages et hypotheses / Radu G. Păun // Revue des études sud-est européennes = Journal of South-East European Studies. – 2012. – Tome L (nr. 1-4). – P. 167-190.

Rades, Cornelia. Stephen the Great – Prominent Personality of the Romanian and European Middle Ages / C. Rades // Romanian Panorama. – 2004. – Nr. 125-126. – P. 37-39.

ȘTEFAN CEL MARE ÎN ARTĂ MONUMENTE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

MONUMENTUL LUI ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFĂNT DIN BĂLȚI

Briceni

Cahul

Criuleni

Leova

Edineț

Cantemir

Soroca

Ștefan - Vodă

Nisporeni

Călărași

Anenii-Noi

ȘTEFAN CEL MARE ÎN MUZICĂ

*Precum Soarele e Soare,
din Univers nu dispare,
tot la fel prin vremi va trece
numele Ștefan cel Mare!*

ȘTEFAN-VODĂ ȘI CODRUL

Vers. Vasile Alecsandri Muz. Pavel Anton
Andante-povestitor

1. Ște-fan-Vo-dă ră-tă-cit în-tră-n co-dru în-frun-zit.

4. Co-dru pu-se a vu-i, bra-zii a-și în-su-fle-ți.

Co-dru-i zi-ce: "Dorn vi-teaz, ce-ti curg la-erimi
2. Co-dru-i zi-ce: "Dra-gul meu, in-ce-tea-ză
3. Ca să scapi bia-ta mo-și-e de pă-gini și
Pe ste-jari a mi-i tre-zi, lar co-pa-cii

pe o-braz?" Ah! imi pling os-ta-șii mei morți, lup-tind ca
plin-sul tău, Căci din bra-zii mei tru-fași fa-ce-ți-oi voi-
de ur-gi-e." "Fă!" răs-pun-de mult vo-ios dom-nul min-dru,
mari și mici Se fă-ceau os-tași voi-nici, și spre domn i-

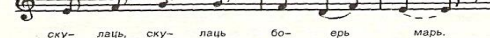
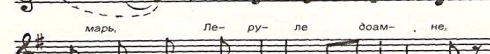

niș-te zmei, morți, lup-tind ca niș-te zmei!"
nici os-tași, fa-ce-ți-oi voi-nici os-tași,
i-ni-mos, dom-nul min-dru, i-ni-mos,
na-in-tau, și spre domn i-na-in-tau.

ШТЕФАН ЧЕЛ МАРЕ

Коллиндэ историкэ

Moderato

Скулаць, скулаць, боерь марь,
Кэ ну-й время де адормире,
Чи-й время де 'мподобире,
Ын Молдова е еестире!
Ын курте ла Штефан Водэ
Мульць боерь с'ау стрынс ла ворбэ.
– Боерь, бець ши ослэтаць
Ши луй Штефан өз 'нкинаць!
Маре кин ши маре парэ
А адус Осман ын царэ.
Боерь марь, сэ ыншеуаць
Ши пе кай сэ 'нкэлекаць,
Маре луптэ өз аштатэ,
Сэ дистружем хоарда тоатэ!

488
1388

Serafim Buzilă

(pagini din muzică corală națională)

Hyperion

Cîntecul lui Ștefan Vodă

Versuri de A. Alecsandri

Maestoso

S
A

Ște- fan, Ște - fan, domn cel Ma- re,

T
B

cresc.

Sea- mîn pe lu- me - nu a - re, De- cît nu- mai

min- drul sea- re. De- cît nu - mai

poco rall. Tempo I cresc.

min- drul sea- re. Din Su- cea - va cînd el sa- re,

488
A-92

Л. А. АКСЬОНОВА

КЫНТЕКУЛ
ПОПУЛАР
МОЛДОВЕНЕСК

ECM

Pe o stîmkă niagră, mînr'un veck castel,¹
Uide kură'n poale un rîu mititel,
Plînjă și suspiw tînera domniw,
Rumenz, suaw, ka o garofiwz.

Екз. 63

ШТЕФАН, ШТЕФАН, ДОМН ЧЕЛ МАРЕ²

Marciale

ШТЕ - ФАН, ШТЕ - ФАН, ДОМН ЧЕЛ

МА - РЕ, СА - МЪН ПЕ ЛУ - МЕ НУ

А - РЕ, ДЕ - КЪТ НУ - МАЙ МЪН - ДРУЛ

СОА - РЕ, ДЕ - КЪТ НУ - МАЙ МЪН - ДРУЛ СОА -

- РЕ. ЫНН СУ - ЧА - ВА КЪНД ЕА

¹ Anton Pann. Cîntece de lume, București, 1955, pag. 221.
Ын партя а дова а баладей се симте взит мишурира лиричий
вокале дин в. XIX, ку о кудоаре сентименталэ. (Везь коборыра ме-
лодий ку о септимэ мнхэ ын тактеле 5 ши 7.)

² 14 cîntece și coruri școlare predate la cursul de prentîire al
învățătorilor din Basarabia, ținut la București 12/VII—10/VIII —
1919, București, 1919.

788
C454

Скриптура

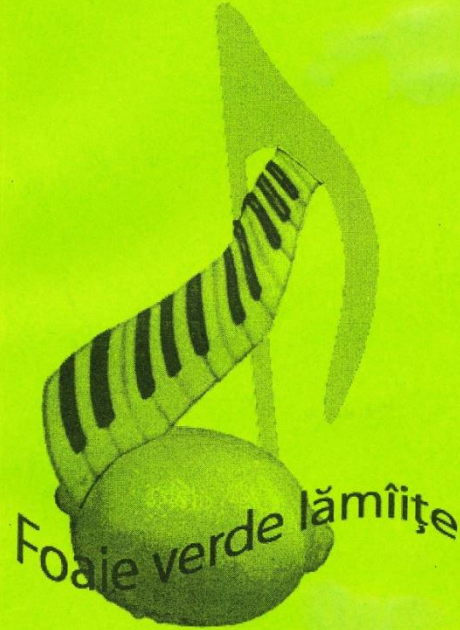
етернелор

кынтэрь

Ștefan cel Mare : colindă istorică // Scriptura eternelor cântări : române, cântece populare / alcăt. Ș. Caranfil. – Chișinău : Literatura artistică, 1988. – P. 10.

Pavel Anton

Botnaru, Leo. Ștefan cel Mare vorbind către nepoți / versuri: L. Botnaru, muz.: P. Anton // Anton, Pavel. Foaie verde lămâițe [Partitură] : Culeg. de cîntece pentru cl. 1-11 ale școlii de cultură gen. – Bălți, 2008. – Vol. 2. – P. 88.

788
B86

Raisa Buciuceanu

ȘAPTE NOTE MUZICALE

Paladi, T. Ștefan cel Mare și Sfint / versuri : T. Paladi, muz.: R. Buciuceanu // Buciuceanu, Raisa. Șapte note muzicale : culeg. de cîntece / R. Buciuceanu. – Chișinău : Lumina, 1995. – P. 7.

DICTIONARE

94(498)
D39

**DICTIONARUL
DOMNILOR
ȚĂRII ROMÂNEȘTI
ȘI AI MOLDOVEI**

9(44)(9ym)
M84

DULCIU MORĂRESCU

OAMENI DE CULTURĂ ROMÂNI
ÎN ARTA MEDALIEI

DICTIONAR

EDITURA „EXCLUSIV PUBLICITATE”
BUCUREȘTI 1991

94(498)
P81

Petru Demetru POPESCU

BOIERI ȘI DOMNITORI

ISTORIA NEAMULUI ROMÂNESC

94(498)
P81

PETRU DEMETRU POPESCU

**DICTIONAR de
PERSONALITĂȚI
ISTORICE**

**VOIEVOZI
PRINCIPI
DOMNITORI
REGI**

ENCICLOPEDIA

94(498)
D39

**DOMNII ȚĂRII
MOLDOVEI**

STUDII

Volum editat
de Demir Dragnev

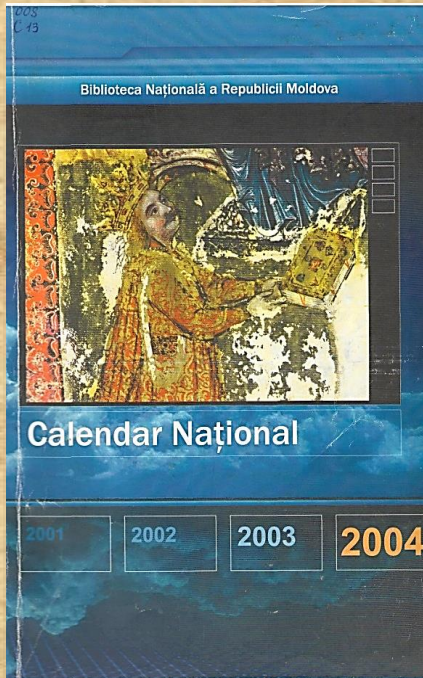

Galeria voievozilor

ȘTEFAN CEL MARE ÎN ILUSTRAȚII

BIBLIOGRAFIE, CALENDAR

CALENDAR NAȚIONAL 2004

- SAND, GEORGE, Adriani. - Paris: Librairie Nouvelle, 1857. - 284 p.
- SAND, GEORGE, André; nouvelle édition. - Paris: Calmann Lévy, Éditeur, 1993. - 272 p.
- SAND, GEORGE, François le Champi. - Paris: Gallimard, 1978. - 284 p.
- SAND, GEORGE. Histoire de ma vie: [în 10 vol.]. - Paris: Michel Lévy Frères, Librairie Éditeurs, 1856.
- SAND, GEORGE. La mare au diable. - Paris: Libr. Gallimard, 1933. - 156 p.
- SAND, GEORGE. La marquise de Villemer: comédie en quatre actes, en prose. - Paris: Michel Lévy Frères, Librairie-Éditeurs, 1864. - 108 p.
- SAND, GEORGE. Laura, voyage dans le cristal / introd. par G. Schaeffer. - Paris: Librairie A.-G. Nizet, 1977. - 158 p.
- SAND, GEORGE. Le Meunier d'Anghibault / préface de Jean-Baptiste Baronian. - Paris: Carrousel, 1999. - 480 p.
- SAND, GEORGE. Oeuvres illustrées: préfaces et notices nouvelles l'auteur. - Paris: Librairie Blanchard, 1852. - 571 p.
- SAND, GEORGE. Un hiver a Majorque. - Paris: Hippolyte Souverain, 1842. - 315 p.
- SAND, GEORGE. Sobranie sočinenij: v 9-ti t. - Moskva: Hudož. lit., 1971-1974.
- SAND, GEORGE. Grafină Rudolstadt; Indiana: [roman]. - Chișinău: Cartea Moldovenească, 1990. - 606 p.
- SAND, GEORGE. Greh gospodina Antoina: roman, noveli povesti. - Moskva: Mosk. rabočij, 1989. - 542 p.
- SAND, GEORGE. Indiana; Oña 1 on: roman. - Chișinău: Kondor, 1993. - 448 p.
- SAND, GEORGE. Istoriia istinnogo prostofli po imeni Gribul'. - Moskva: Det. lit., 1985. - 95 p.
- SAND, GEORGE. Konsuelo: roman. - Moskva: Pravda, 1989. - 767 p.
- SAND, GEORGE. Lélia: roman. - Minsk: Polyma, 1987. - 686 p.
- SAND, GEORGE. Mopra: povesti i rasskazy. - Moskva: Pravda, 1986. - 571 p.
- SAND, GEORGE. Stranstvyyij podmaster'e; Oras: roman. - Minsk: Vyshejsk. šk., 1988. - 683 p.
- MAUROIS, ANDRÉ. Lélia sau viața lui George Sand. - Chișinău: Hyperion, 1993. - 448 p.
- Sand, George // Dicționar enciclopedic român: în 4 vol. vol. 4. - București, 1966. - P. 295.
- BLOCH-DANO, EVELYNE. Les métamorphoses de Nohant: La maison de George Sand // Magazine littéraire. - 1997. - Nr. 353. - P. 14.
- George Sand (1804-1876) // Femmes célèbres de France. - Moskva, 1992. - P. 58-64.
- HARKNESS, NIGEL. Writing under the Sign of Difference: The Conclusion of "Indiana" // Forum for Modern Language Studies. - 1997. - Vol. 33, Nr. 2. - P. 115-125.
- HOWARD, RICHARD. An International episode - Henry James and George Sand // Grand Street. - 1989. - Vol. 8, Nr. 3. - P. 108-127.
- "Ist denn wirklich eine Frau?": George Sand und Frédéric Chopin // Zeit Magazin. - 1990. - Nr. 44. - P. 72-76.
- MANCEAU, ALEXANDRE. George Sand a Plaiseau // Magazine littéraire. - 2002. - Nr. 414. - P. 15.
- MIHĂILĂ, I. George Sand en Roumanie au XIX-e siècle // An. Univ. București. Ser. Ib. și lit. română. - 1994. - P. 83-89.
- MIHĂILĂ, ILEANA. Héros des romans de George Sand // An. Univ. București. Ser. Ib. și lit. străine. - 1988. - P. 19-22.

NEDZVECKIJ, V. A. I. A. Gončarov i George Sand ("Obryv" i "Mopra") // Vestnik MGU. Ser. Filologija. - 1996. - Nr. 3. - P. 96-106.

Sand, George // Dictionnaire universel alphabétique et analogique des noms propres: [în 5 vol.], vol. 5. - Paris, 1988. - P. 2836-2837.

SZABE, ANNA. Les nobles bourgeois de George Sand // Acta literaria. - 1990. - V. 32, Nr. 1-2. - P. 47-54.

ZANONE, DAMIEN. George Sand. L'autobiographie solidaire // Magazine littéraire. - 2002. - Nr. 409. - P. 44-46.

M. S.

ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT
CCA 1435 - 1504

Glorios Domnitor al neamului, domn al Moldovei (1457-1504), unul dintre cei mai de seamă comandanți de oști ai vremii sale, om politic și diplomat, unificator, reînțemeietorul Moldovei, sprijinitor al culturii, ctitor de biserici și mănăstiri. Canonizat la Putna la 2 iul. 1992.

Tradiția populară furnizează știrea că s-a născut prin anul 1435 și a copilărit în s. Borzești, situat pe râul Trotuș. A fost fiul Mariei-Oltea și al lui Bogdan al II-lea și nepot al lui Alexandru cel Bun. Își încheie glorioasa domnie la 2 iul. 1504, înmormântat la ctitoria sa - mănăstirea Putna. Numit inițial Ștefan al III-lea, a cucerit domnia cu ajutorul lui Vlad Tepeș, domnul Țării Românești, învingându-l la Orbic și Doljești (1457) pe Petru Aron, uzurpatorul și ucigașul tatălui său. Țara îl aclamează domn la locul numit "Di-reptate". "Uns" de către Mitropolitul Teoctist la 14 apr. 1457, a purtat de-a lungul celor 47 de ani de domnie tot atâtea războaie.

După luarea domniei, a amânat lupta anti-otomană pentru independență timp de 18 ani (1457-1475), consimțind să plătească tribut Porții. Prin măsuri multilaterale consolidează Moldova pe plan intern, iar pe plan extern încheie un sistem de alianțe (cu Ungaria, Polonia, Boemia, Venetia, Rusia și cu hanul Persiei Uzun Hasan). În 1465, a recucerit Chilia de la unguri și muntenii, îl învinge pe Matei Corvin, regele Ungariei, la Baia (1467), a zdrobit o puternică invazie tătară la Lipnic, pe Nistru (1470). În 1470 organizează campania în Țara Românească, unde îl învinge pe Radu cel Frumos, care era închinat turcilor, la Soci (1471) și la Cursul Apei (1473), înlocuindu-l cu Laiotă Basarab, în scopul alinării Țării Românești la politica sa antiotomană (intenție ce

94(478)
722

Lucrările conferinței științifice

„Țara Moldovei pe harta Europei în timpul domniei lui Ștefan cel Mare”

consacrată jubileului de 80 de ani a Universității de Stat din

Tiraspol

Chișinău

2010

Resurse electronice

• <http://moldovenii.md/md/people/684>

• https://observatorul.md/cultura/2017/10/14/33687_ze-ce-curiozitati-despre-stefan-cel-mare-si-sfant

• <https://istoriiregasite.wordpress.com/2012/01/14/familia-lui-stefan-cel-mare-i/>

• <http://romaniancoins.org/ro5lei07stefan.html>

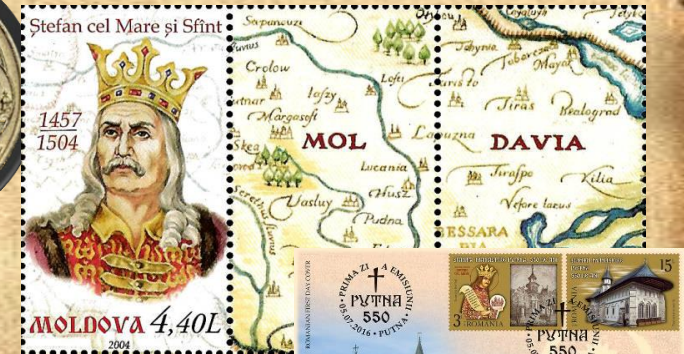
• <https://www.aparatorul.md/stefan-cel-mare-un-domnitor-al-moldovei-in-randul-sfintilor/>

• <http://basarabialiterara.com.md/?s=stefan+cel+mare>

*„Destinul unui neam este,
de obicei, împlinit de mari forțe
anonime și rareori de mari
personalități care-l întruchipează:
una din ele este Ștefan cel Mare,
omul din Moldova.”
P. Panaiteșcu*

Medalii, Monede, Mărci

Referințe bibliografice

•Colecția Bibliotecii Științifice USARB

http://81.180.66.9:1701/primo_library/libweb/action/search.do?mode=Basic&vid=373SUO_V1&tab=usarb&

•IORGA, Nicolae. *Istoria lui Ștefan cel Mare (pentru poporul român)*. București : Litera Intern. ; Ch. : Litera , 2004. 307 p. (Biblioteca Școlarului / coord. A. Vidrașcu, D. Vidrașcu ; 415). ISBN 973-675-087-6; ISBN 9975-74-715-9.

•*560 de ani de la urcarea pe tronul Moldovei a lui Ștefan cel Mare* [on-line]. Disponibil: http://www.dacoromania-alba.ro/nr84/560_ani.htm [Accesat 7 feb. 2018]

•*Însemnele domniei* [on-line]. Disponibil: <http://m.moldovenii.md/md/section/278> [Accesat 7 feb. 2018].

•*Rugăciunea întâi* [on-line]. Disponibil: <https://www.crestinortodox.ro/acatiste/acatistul-sfantului-stefan-mare-67092.html> [Accesat 7 feb. 2018].

•*Sfântul Voievod Ștefan cel Mare* [on-line]. Disponibil: <http://www.stefancelmare.info/viata.php> [Accesat 7 feb. 2018]

•<https://rightwords.ro/citate/fost-au-acestu-stefan-voda-om-nu-mare-de-statu-manios-si--30588>

•<http://www.citatepedia.ro/index.php?id=71039>

•<http://imperiya.by/video/kaNSxFcnfUZ/Stefan-cel-Mare-sfatul-domnesc.html>

•<http://imperiya.by/video/WJbQ4yseBc0/O-altfel-de-istorie-5-lucruri-pe-care-nu-le-stii-despre-Stefan-cel-Mare.html>

•<http://imperiya.by/video/xd1IamIedwH/Btlile-lui-tefan-cel-Mare-istoriya-moldovyi-bitvyi-shtefana-velikogo.html>

•<http://imperiya.by/video/SSTtrc5vnPp/Cand-a-fost-sa-moara-Stefan-TRoNoS-Arhid-Mihail-Buchet-Iasi-2016.html>

•http://imperiya.by/video/w4nrCDs6X2K/Mi-rusule-nu-spera-Moldova-nu-este_a-ta.html

Realizat:

Silvia CIOBANU, bibliotecar principal

Snejana ZADAINOVA, bibliotecar

Aliona PURICI, bibliotecar

Coordonator:

Valentina TOPALO, bibliotecar principal

BŞ USARB, Serviciul Comunicarea colecțiilor. Programe Infodocumentare. Marketing

2018